

1

אונקלוס

ויקרא כג אמר

תא

את־הנפש־ההוא־מִקְרַב עִמָּהּ: לא כָּל־
מְלֹאכָה לא תַעֲשׂוּ חֻקַּת עוֹלָם
לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם: **א** לֹא־שַׁבַּת
שַׁבְּתוֹן הוּא לָכֶם וְעַנִּיתֶם אֶת־
נַפְשֵׁיכֶם בַּתְּשׁוּעָה לַהֲדָשׁ בְּעֶרְב
מִעֶרֶב עַד־עֶרֶב תִּשְׁבְּתוּ שַׁבְּתֵיכֶם: פ
שִׁשׁ לֹא וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:
דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי
הַזֶּה חַג הַסִּפּוֹת שִׁבְעַת יָמִים לִיהוָה:
הַיּוֹם בְּיּוֹם הָרֵאשׁוֹן מִקְרֵא־קֹדֶשׁ כָּל־
מְלֹאכֶת עֲבֹדָה לא תַעֲשׂוּ: **ו** שִׁבְעַת
יָמִים תִּקְרְיֻבוּ אִשָּׁה לִיהוָה בְּיּוֹם
הַשְּׁמִינִי מִקְרֵא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם
וְהִקְרַבְתֶּם אִשָּׁה לִיהוָה עֲצֵרַת הוּא

מגו עמה: לא כל עבדא קא
תעבדון קום עלם קרובון בכל
מותבניכון: לז שבת שבתא הוא
לכון ותענון ית נפשתיכון
בתשעה קרחה ברמשא
ברמשא עד רמשא תנוחון
נתכון: לז ומליל יי עם משה
למימר: לז מליל עם בני ישראל
למימר בחמשה עשרא יומא
קרחה שביעאה קרין חנא
רמטיא שבעת יומין קדם יי:
לז ביומא קרמאה מערע קדיש
כל עבדת קרין קא תעבדון:
לז שבעא יומין תקרבון קרבנא
קדם יי ביומא תמינאה מערע
קדיש יחי קרון ותקרבון קרבנא
קדם יי כגש תהון כל עבדת

קָרַחן קָא
מועדא דיי
מערע קדיש
קדם יי עלת
קודשין ונסוכי
לז בר שביא
ובר קל נ

וכך ימים כיו
בצקסה מכס
פרוהתכס* (ח)
עבודה. הפיל
לא תעשוכ יש
אף חולו של מו
היא (ח"ס: ל)
הקריצה עם ה
חוק הקלוצים
יום ביומו. ה

שינוי נוסחאות * לכתוב
פנחס שקשה לה
היושנים בקרוב ל
הפסח שנאים ית
כל עוד שהם עדי
משום דיבור הסג
עשרונים לאיל, ע
כדמשמע לכאורה
ולא מנינו שום מ
מפורש נפי פנח
חגיגה שיש להם

הזה, ופירשה
לז. מועדי
מועד (יי) ש

רשי

לקט ברור

שהוא אומר כרת בכל מקום ואינו יודע מה הוא יי,
כשהוא אומר וכהבדתי למד על הכרת שאינו אלא
אזן (ח"ס: לא) כל* מלאכה וגו'. יי לעבור עליו
בלחון הרבה יי, או להזכיר על מלאכת לילה יי
כמלאכת יום (יומא פ"ח: לו) עצרת היא. עלתתי
אחכס אללייט, כמלק* שומן אח צניו לסעודה לכך
שינוי נוסחאות * וכתב * כשר

משא"כ כאן ביה"כ (ג"א), ומה שאמר רבינו "בתפלה"
נח"כ אינו, אבל התנה ר' עקיבא ספר קן בר"ה ל"ב,
ופירושו שמנריך מקדש ישראל ויום הכפורים
(צ"ד: מה) שאפשר שפירושו גלות, נכרת ממקום
זה למקום זה, וכמו שכתב רבינו לעיל כ"ב ג': (מו) יש
גורסים "וכל" מלאכה בוא"ו, ואז שייך על פסוק כ"ח,
והיומר קרוב בלא וא"ו: (מו) ד' לאוין כתובים במלאכת

יה"כ, (א) פ' אחרי ט"ו כ"ט וכל מלאכה לא תעשו, (ב) כאן פסוק כ"ח וכל מלאכה לא תעשו, (ג) כאן פסוק ל"א כל מלאכה
לא תעשו, (ד) נפי פנחס כ"ט ו' כל מלאכה לא תעשו: (מה) וזריך קרא יתירה על מלאכת לילה, משום דכתיב "יום" וכל
מקום דכתיב יום בין במלות עשה ובין במלות לא תעשו (אם אין קרא לרבות לילה) אינו שייך רק ביום, וכן הוא צעניו
יה"כ שזריך קרא, וכן בשבת, וכל מקום (ב"ב), ובפרט כאן דכתיב "בעש" היום הזה בין באזהרה ובין בעונש, שפירושו
בעלמו של יום, כלומר יום ממש (וזריך לכתוב בעש כדי למעט חוספת יה"כ מלאו וכרת) ודאי שיש לטעות שאין חיבור
מלאכה בלילה וזריך לרבותה (רא"ם), ואחר שנתרבה נחנר שפי' חנית יום יום שלם דהיינו מעת לעת: (מט) הנה נפי

אור החיים

אדון המאיר היום לסגל כגל דבר זה: לך. הוזה חג הסוכות. נחורח כהנים דרשו יחור

קד א שתי תפלות. דוקא תפלת י"ח (כן משמע בטור): ב ארבע אמות. אפילו אינו רוצה לחזור למקומו אלא (א) מתפלל במקום שעומד שם, עיין סימן קכ"ג סעיף ב' בהגה:

קו א (א) פטורים מתפלה. לתפלה דוקא (א) בעמידה, ואין יכולין לשהות כל כך (ב) ד"ה ומ"ג, נשם תלמידי רבינו יונה נדבט, ו ד"ה א"ל). וקשה, דיחפלו דרך הילוכם מירי דהוא המתפלל נדבך. וי"ל בשעה שהולכים היו להו עוסקים במצוה ופטורין מתפלה. ומכל מקום בקריאת שמע חייבים דבקל יכול לקרות, עיין סימן ל"ח (סעיף ח בהגה): ב מצות עשה. כן כתב הרמב"ם (תפילה א, ב), דקבירא ליה (א) ספר המצוות עשה ה' לתפלה מצוה עשה דאורייתא הוא דכתיב (דברים יא, יג) ולעבדו בכל לבבכם וכו'. אך מדאורייתא די בפעם א' ציוס וצבל נוסח שיראה, ולכן נהגו רוב נשים שאין מתפללות בתמידות משום דאומרים מיד צוקר סמוך לנטיילת איזה בקשה, ומדאורייתא די צוה, ואפשר שגם חכמים (א) לא חייבו יותר, והרמב"ן (בהשגות סס) קובע תפלה לרבנן, וכן דעת רוב הפוסקים, ועיין בתוספות דברכות דף כ' ריש ע"ב. ובסמ"ק (סימן יא בהגה אות א) כתב שמהו להמתפלל בעת צרה: ג חייבים אהנבם, ומכל מקום רשאי ליתן. להם לאכול קודם התפלה, וכמו שכתבתי סימן קס"ט (סי"א א), ועיין סימן ס"מ (סי"א ב): ד מפסיק לקריאת שמע. ולריך לבדן לפנייה ולאחריה (רמב"ם פרק ב' דקריאת שמע הלכה ה), והא דאמרין (שם ג, ב) לביש ומלל,

קד א שתי תפלות. דוקא תפלת י"ח (כן משמע בטור): ב ארבע אמות. אפילו אינו רוצה לחזור למקומו אלא (א) מתפלל במקום שעומד שם, עיין סימן קכ"ג סעיף ב' בהגה:

קו א (א) פטורים מתפלה. לתפלה דוקא (א) בעמידה, ואין יכולין לשהות כל כך (ב) ד"ה ומ"ג, נשם תלמידי רבינו יונה נדבט, ו ד"ה א"ל). וקשה, דיחפלו דרך הילוכם מירי דהוא המתפלל נדבך. וי"ל בשעה שהולכים היו להו עוסקים במצוה ופטורין מתפלה. ומכל מקום בקריאת שמע חייבים דבקל יכול לקרות, עיין סימן ל"ח (סעיף ח בהגה): ב מצות עשה. כן כתב הרמב"ם (תפילה א, ב), דקבירא ליה (א) ספר המצוות עשה ה' לתפלה מצוה עשה דאורייתא הוא דכתיב (דברים יא, יג) ולעבדו בכל לבבכם וכו'. אך מדאורייתא די בפעם א' ציוס וצבל נוסח שיראה, ולכן נהגו רוב נשים שאין מתפללות בתמידות משום דאומרים מיד צוקר סמוך לנטיילת איזה בקשה, ומדאורייתא די צוה, ואפשר שגם חכמים (א) לא חייבו יותר, והרמב"ן (בהשגות סס) קובע תפלה לרבנן, וכן דעת רוב הפוסקים, ועיין בתוספות דברכות דף כ' ריש ע"ב. ובסמ"ק (סימן יא בהגה אות א) כתב שמהו להמתפלל בעת צרה: ג חייבים אהנבם, ומכל מקום רשאי ליתן. להם לאכול קודם התפלה, וכמו שכתבתי סימן קס"ט (סי"א א), ועיין סימן ס"מ (סי"א ב): ד מפסיק לקריאת שמע. ולריך לבדן לפנייה ולאחריה (רמב"ם פרק ב' דקריאת שמע הלכה ה), והא דאמרין (שם ג, ב) לביש ומלל,

סימן קה
דין המתפלל שני תפלות. ובו סעיף אחר:

סימן קו

מיו הם הפטורים מתפלה. ובו ג' סעיפים:

א (א) כל הפטורים מקריאת שמע פטורים מתפלה וכל שחייב בקריאת שמע חייב בתפלה (ב) חוץ מהמלוין את המת י שאין לטמא צורך בהם שאף על פי שהם חייבים בקריאת שמע (א) פטורים מתפלה:

ב י ונשים ועבדים שאף על פי שפטורים מקריאת שמע חייבים בתפלה (א) מפני שהיא ב מצות עשה (ב) שלא (א) הזמן גרמא י וקטנים (א) שהגיעו לחינוך ג חייבים (א) להנבם:

ג ד מי שתורתו אומנותו כגון רבי שמעון בן יוחאי וחביריו ד מפסיק (א) לקריאת שמע ולא לתפלה אבל אנו מפסיקים בין לקריאת שמע בין לתפלה: הגה (א) (ב) ואם לומד לאחרים (א) אינו פוסק כמו שנתבאר לעיל סימן פ"ט י"ג ומכל מקום פוסק וקורא פסוק ראשון של קריאת שמע (א) (א) ואם אין השעה עוברת ויש לו שהות עדיין להתפלל ולקרא קריאת שמע ו אינו (א) פוסק כלל:

קד א שתי תפלות. דוקא תפלת י"ח (כן משמע בטור): ב ארבע אמות. אפילו אינו רוצה לחזור למקומו אלא (א) מתפלל במקום שעומד שם, עיין סימן קכ"ג סעיף ב' בהגה:

קו א (א) פטורים מתפלה. לתפלה דוקא (א) בעמידה, ואין יכולין לשהות כל כך (ב) ד"ה ומ"ג, נשם תלמידי רבינו יונה נדבט, ו ד"ה א"ל). וקשה, דיחפלו דרך הילוכם מירי דהוא המתפלל נדבך. וי"ל בשעה שהולכים היו להו עוסקים במצוה ופטורין מתפלה. ומכל מקום בקריאת שמע חייבים דבקל יכול לקרות, עיין סימן ל"ח (סעיף ח בהגה): ב מצות עשה. כן כתב הרמב"ם (תפילה א, ב), דקבירא ליה (א) ספר המצוות עשה ה' לתפלה מצוה עשה דאורייתא הוא דכתיב (דברים יא, יג) ולעבדו בכל לבבכם וכו'. אך מדאורייתא די בפעם א' ציוס וצבל נוסח שיראה, ולכן נהגו רוב נשים שאין מתפללות בתמידות משום דאומרים מיד צוקר סמוך לנטיילת איזה בקשה, ומדאורייתא די צוה, ואפשר שגם חכמים (א) לא חייבו יותר, והרמב"ן (בהשגות סס) קובע תפלה לרבנן, וכן דעת רוב הפוסקים, ועיין בתוספות דברכות דף כ' ריש ע"ב. ובסמ"ק (סימן יא בהגה אות א) כתב שמהו להמתפלל בעת צרה: ג חייבים אהנבם, ומכל מקום רשאי ליתן. להם לאכול קודם התפלה, וכמו שכתבתי סימן קס"ט (סי"א א), ועיין סימן ס"מ (סי"א ב): ד מפסיק לקריאת שמע. ולריך לבדן לפנייה ולאחריה (רמב"ם פרק ב' דקריאת שמע הלכה ה), והא דאמרין (שם ג, ב) לביש ומלל,

היינו קריאת שמע (תוספות דף י"א ע"א במסכת שבת ד"ה כגון רב), שמע מניח דסבירא להו דאף שהפסיקו לקריאת שמע חוזרים ללימודם, ואסור להם להתפלל כיון דכלאו הכי אין מנעלים מלימודם אפילו רגע. ואין מנערים על התפלה מפני שאין לה קצב (ר"ד) חבדרהם עמוד ג): ה אינו פוסק, מכל מקום ילמוד הלכה שיש בה יציאת מצרים כדי להזכירה בזמנה, ואחר לימוד יגמור כל קריאת שמע (כן הוא בגמרא דברכות דף י"ג ע"ג), עיין סימן ע' סעיף ד' (סי"א ה). דברי העולם חמד ס"ק (ה) (ו) תמוהים י: ו אינו פוסק ב"ג. אע"ג דבסימן פ"ט (סעיף ו) פסק דאסור ללמוד משהגיע זמן תפלה, דלא כהר"ן (שנה ה' א ד"ה ואין), מכל מקום אם החחיל אינו פוסק, כן נראה לי:

ערך אהם פמהריק"ש

שם א (אחר שריים). עיין סימן קכ"ב:

קו פ"ט: מפסיק, אם אין שהות. במה ואנו מפסיקים. ועיין למל סימן פ"ט דין ו':

שערי תשובה

קו (א) הזמן גרמא. עיין באר היטב. ועיין בשאנת אריה סימן י"ד שהאריך קה (א) תפלות. דוקא תפלת י"ח, טור, (מ"א ס"ק א): (ב) ארבע אמות. אפילו אינו רוצה לחזור למקומו אלא מתפלל במקום שעומד שם, עיין סימן קכ"ג סעיף ב' בהגה, (מ"א ס"ק ב):

קו (א) הזמן גרמא. אכן כתב הרמב"ם, דסבירא ליה דתפלה מצוה עשה דאורייתא היא דכתיב ולעבדו בכל לבבכם וכו'. אך מדאורייתא די בפעם א' ציוס וצבל נוסח שיראה, ולכן נהגו רוב נשים שאין מתפללות בתמידות, משום דאומרים מיד צוקר סמוך לנטיילת איזה בקשה, ומדאורייתא די צוה, ואפשר שגם חכמים לא חייבו יותר, והרמב"ן (בהשגות סס) קובע תפלה לרבנן הוא, וכן דעת רוב הפוסקים, (מ"א ס"ק ב), ועיין בפרי דם (אות א) ובספר מגלת אהרן (בספר המצוה סס) ובספר לב שמח (סס). ובסמ"ק כתב שמהו להתפלל בעת צרה, ועיין תוספות דברכות דף כ', (מ"א סס): (ב) אהנבם. ומכל מקום רשאי ליתן להם לאכול קודם התפלה, (מ"א ס"ק ג): (ג) לקריאת שמע. ולריך לבדן לפנייה ולאחריה. רמב"ם פרק ב', ואף שהפסיקו לקריאת שמע חוזרים ללימודם, ואסור להם להתפלל כיון דכלאו הכי אין מנעלים מלימודם אפילו רגע, וכן משמע מתוספות דשבת דף י"א ע"א ד"ה כגון רשב"י וכו', (מ"א ס"ק ד). דאם לא כן לא מקשה מידי עליו, דילמא רבה להתמיד על עמלו, וק"ל: (ד) אינו פוסק, מכל מקום ילמוד הלכה שיש בה יציאת מצרים כדי להזכירה בזמנה, ואחר לימודו יגמור כל קריאת שמע, פ"ט דברכות דף י"ג, מ"א (ס"ק ה): (ה) פוסק ב"ג. ואפילו אם לומד יחיד, לבס (סעיף ג) ועולם

ביאור הגר"א

קד א שתי תפלות. דוקא תפלת י"ח (כן משמע בטור): ב ארבע אמות. אפילו אינו רוצה לחזור למקומו אלא (א) מתפלל במקום שעומד שם, עיין סימן קכ"ג סעיף ב' בהגה:

קו א (א) פטורים מתפלה. לתפלה דוקא (א) בעמידה, ואין יכולין לשהות כל כך (ב) ד"ה ומ"ג, נשם תלמידי רבינו יונה נדבט, ו ד"ה א"ל). וקשה, דיחפלו דרך הילוכם מירי דהוא המתפלל נדבך. וי"ל בשעה שהולכים היו להו עוסקים במצוה ופטורין מתפלה. ומכל מקום בקריאת שמע חייבים דבקל יכול לקרות, עיין סימן ל"ח (סעיף ח בהגה): ב מצות עשה. כן כתב הרמב"ם (תפילה א, ב), דקבירא ליה (א) ספר המצוות עשה ה' לתפלה מצוה עשה דאורייתא הוא דכתיב (דברים יא, יג) ולעבדו בכל לבבכם וכו'. אך מדאורייתא די בפעם א' ציוס וצבל נוסח שיראה, ולכן נהגו רוב נשים שאין מתפללות בתמידות משום דאומרים מיד צוקר סמוך לנטיילת איזה בקשה, ומדאורייתא די צוה, ואפשר שגם חכמים (א) לא חייבו יותר, והרמב"ן (בהשגות סס) קובע תפלה לרבנן, וכן דעת רוב הפוסקים, ועיין בתוספות דברכות דף כ' ריש ע"ב. ובסמ"ק (סימן יא בהגה אות א) כתב שמהו להמתפלל בעת צרה: ג חייבים אהנבם, ומכל מקום רשאי ליתן. להם לאכול קודם התפלה, וכמו שכתבתי סימן קס"ט (סי"א א), ועיין סימן ס"מ (סי"א ב): ד מפסיק לקריאת שמע. ולריך לבדן לפנייה ולאחריה (רמב"ם פרק ב' דקריאת שמע הלכה ה), והא דאמרין (שם ג, ב) לביש ומלל,

ציונים לד"מ"א

(א) סעיף א:

קו (א) ב"י סימן פ' ד"ה פקו: (ב) סעיף ו' (ג) ב"י ד"ה מן בשם הר"ן (שנה ה' א ד"ה ואין):

עשרת זקנים

קו (א) פטורים מתפלה. והו דעת הרמב"ם (תפילה א, א) אכלי בטור שישמע דוקא את שהמטע עורך בהם, הא שאר מלווי המת חייבים גם בתפלה: (ב) ואם חזר אחרים אינו פוסק, אפילו לקריאת שמע אינו פוסק, ודוקא אם יתבטלו מלימודם כשיפסיקו, אבל אם לא יתבטלו צריך להפסיק (ב"י סימן ע' ד"ה סק"ו):

הגהות והערות

קו (א) בדבריהם למחברתם הושקע בלא עוד תשובה בחיובו לטק, וזהו כיוון "אמת המעשה לשם הישג נהיה שדברי הגאון ו"ל המת כפולים אבל לא רציתי לשתות את ההשקפה ואחזקו אותה והמעין ויטין":

קו (א) בהדורות אמ"ד מביא בלר הגולה, ואחריו במהדורות הנזכר היטב ומשנה ברורה וכן הדין, יש כאלו רק ב' פעמים, וסעיף ג הוא התקן לסעיף א:

(ג) ב"י הדפוסים נדפס ס"ק א דהמ"א ב"ש השע"ק, וישנה הוא, וכן עיין המקור חיים, תוספת שנת ודגול מרענה בשלחן הספור:

(ג) ב"י הדפוסים נדפס ח"ט א דהמ"א ב"ש השע"ק, וישנה הוא, וכן עיין המקור חיים: (ד) תוקן ע"פ מהדורת פארולק תקצ"ט:

(ה) ב"י הדפוסים לון ס"ק א ד"ה השע"ק וישנה

כולגא מרזא אלתן ארון כאלה
מבון ירושלים

ספר

אבּוּדַרְהָם הַשְּׁלֵם

עם

תּוֹשָׁלוֹם אַבּוּדַרְהָם

חברו אחד מגדולי הראשונים

רבנו דוד בן יוסף אבּוּדַרְהָם זצ"ל

והוא חבר נפלא מאד ראש וראשון המקראש והמבאר את סדרן של

כל

התפלות, המנהגים וטעמים של סדר התפלות החלי השבת המועדים

והתפלות התעניות סדר הברכות - הפרשיות - וההפטרות.

פרוש ובאור הפיוטים הקדמונים - וסדר עבודת יום

הכפורים - וסדר העבוד - ולוחות המועדים

חלק א

מהדורת פאר חדשה זאת מופיעה באותיות מאירות עינים מנקרת מנהג

ומתקנת עליפי דפוסים קדמונים וכתבי יד נדירים בלי חסור והשקמות

כלל. בן יוסף בנה ציונים ומראה מקום, מפתחות מפרטים לתנ"ך,

לש"ס, מדרשים וחבן ענינים

פעיה"ק ירושלים תובב"א

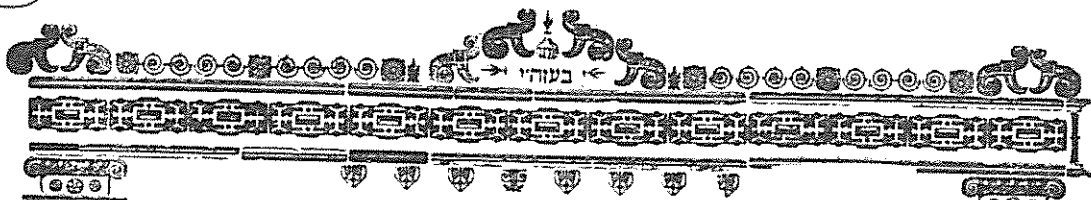
שנת רבנו דוד בן יוסף אבּוּדַרְהָם זצ"ל לפ"ק

תחלה, ארקפתא או ריש גלותא. פרוש ארקפתא שר גדול וקורין לו בערבי ועים, והוא נכבד מריש גלותא. שמואל אמר אנא מנית פרתיא, פרוש העופות. רבין אמר אנא מנית דסמיא, פרוש שורות האבנים של בגן הכתל, ודומה לו מה דאמרין בסנהדרין (מח, א) הוסיף בו דימוס אחד לשם מת. אמר רבי מתניא מחזיק אנא טיבו לראשי דכד הוה מטי מודים פרע גרמה. וגרסינן בפרק אין עומדים תנו רבנן המתפלל צריך שיכוון את לבו. אבא שאול אומר סימן לדבר (תהלים י, יז) תכין לבם תקשיב אונף. ופרש ה"ר יעקב בן הרא"ש שיכוון המלות שמוציא בשפתיו, ויחשב כאלו שכינה כנגדו, שגאמר (שם טז, ח) שויתי ה' לנגדי תמיד, ויעיר הפונה ויסיר כל המחשבות הטורדות אותו, עד שתשאר מחשבתו וכוונתו זכה בתפלתו, ויחשב כאלו היה מדבר לפני מלך בשר ודם שהיום כאן ומחר בבקר, היה מסדר דבריו ומכוון בהם יפה לכל יבשל, קל וחמר לפני מלך מלכי המלכים הקדוש-ברוך-הוא שצריך לכוון אף מחשבתו: כי לפניו המחשבה קדבור, כי כל מחשבות הוא חוקר, עד כאן. וכתב הרב רבנו משה בר מימון ז"ל במורה הנבוכים בענין כונת הלב בתפלה, אם תתפלל בתנועת שפתיך ואתה מסב פניך אל הקיר ומחשב במקחך ובממך לא תחשב שהתפללת, אבל תהיה אז קרוב ממי שגאמר בהם (ירמיה יב, ב) קרוב אתה בפיהם ורחוק מפליתיהם. ופרש ה"ר אברהם בן רבי יצחק אב בית דין ועבדתם את ה' אלהיכם לשון עבודה הוא להסיר המחשבה הטורדה בעסקי העולם, ולהביאה בשעבוד הפונה. ותמצא

כי תפלה בגימטריה בכונת הלב, וגם בגימטריה עבודת לב. וכל הרוצה שתשמע תפלתו יכוון בתפלתו להתחנן לפני יוצרו, שפן במשה כתיב (דברים ג, כג) ואתחנן אל ה'. ותמצא כי ואתחנן בגימטריה תפלה, לומר שאין תפלה אלא בתחנה.

→ **דוהטעם** שאין מברכין ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על התפלה, מפני שהתפלה היא מצוה שאין לה קצבה מן התורה, אלא ביד האדם הוא למעט או להרבות, כמו שכתב הרשב"א בהגדה של פסח שאין מברכין על קריאתה מטעם זה.

ומתפללין בלחש שמונה-עשרה: **אדני** שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך. פסוק הוא (תהלים נא, יז) והוא על דרך (משלי טז, א), לאדם מערבי לב ומה' מענה לשון, והוא מבקש מאת השם לשים מענה בפיו בתפלתו. וזה השם כתוב באל"ף דל"ת. וכתב ה"ר שמואל בן חפני שההפרש שיש בין ה' באל"ף דל"ת ובין יו"ד ה"א ו"ו ה"א הוא, כשתהיה כונת אמרו שהוא אדון הנבראים ואינו מדבר כנגד עצמו או יכתב יו"ד ה"א. וכשתהיה כונת אמרו כנגד עצמו, שיאמרו אדני וגברי ורבוני אז יכתב באל"ף דל"ת, כדן כל הדברים שמדבר האדם כנגד עצמו שיש בסופם יו"ד. והראיה על זה מאמר הנביא (תהלים לה, כג) העירה והקיצה למשפטי אלהי ואדני לריבי. פרושו אלהי ורבוני, וכן אמרו (שם ל, ט) אליך ה' אקרא ואל ה' אתחנן הראשון ביו"ד ה"א והשני אל"ף דל"ת. ורצה לומר שאני קורא אליך לשני ענינים, בעבור שאתה אדון כל

ספר

שאלות ותשובות

בית שער

הלכה אורח חיים

זה ספר תולדות אדם גדול בענקים, הגאון האדיר בש"ס ופוסקים, אשר פתח שער לדופקי בתשובה, ובים התלמד עשה נתיבה, על שרשי אמת מתחקה, בסברא ישרה ועמוקה, ה"ה אבינו אדמו"ר הגדול ארך האברה, ארו שבחבורה, קדוש וטהור, ראש גולת אריאל, רבן של ישראל מן עמרם בלודם זצוקלה"ה, בן הרב הגאון חרף עצום צדיק כביר מיה יצחק יעקב זצ"ל שהי' אבדקיק ה' שאמשאן ונכד להגאון הקדוש נשיא אלקים מאור הנולה רב עמרם חסידא ז"ע מיכ בעיה"ק צפת תוכיב ולמעלה בקודש מגזע תרשישים וקדושים מדר"ל מפראג, ובעל צמח צדק ורבי ר' העשיל ז"ע, הוא הגבר הוקם על לשרת בקודש בקיס אלאאשה, ה' מצדע, חוסטולאחרונה בקיק ב' אויפאלו, ושם מנוחתו כבוד, ומצודתו היתה פרוסה לקה"י ב' טשאבא יצ"ו ארבעים ושש שנים, נפשו כמוב תלין, כגנזי מרומים:

וזאת הברכה אשר השאיר אחריו:

ספרו הגדול בשאלות ותשובות, על ד' הלכי שויע מחוטבות, אחת אל אחת משולבות, והרבה חידושים בהלכות ואגדות, בענינים שונים ימרים מפז ומפנינים, כולם מחמדים, כולם ממתקים, מדבש ונופת מתוקים, טובים ישרים וצדיקים, ה' זכינו להוציאם לאורה בזמן קרוב במהרה:

נרפס בהתאמצות והוצאות בני המחבר וצוקיל

בסת ה"ך אהר ב"ר יפה אהר רבי עפרים נ"ע לבית שערם למיק

מונקאטש

כדום השכות של היה הרבנים הנזכרים מיה שמואל זנוויל כהנא נ"י
 ותמו מיה עזר הכהן פריער נ"י.

סגס תרס"ט למיק

חסי בשנת טהור חייב נכסות פת נח יבדק כי חנירו נכרת
המזלזל אם חסו אוכל וכו' והקי' ע"ז מיש מנצרת המזלזל דמלה ונכרת
היין דקרום ריבול להמזלזל מנשום דהוא נכרת המזלזל ולא נכרת הכהנין
והי"כ מלה היא ותי' דדוקא נמלה ויין קרום קיש עכשוו' שמי מנכילה
ושתי' דרשות מקרי נכרת המזלזל מנכרי' מנכרי' שנת דפת הוא עיקר
חכילהו אין שייך גזע חכילה מלה דבם נחול הוא אוכל פת. ויש
להקביר לפתים צ"י בחיוב קיי חליב דהי"ט דלא מנכרי' על ביטול חמץ
משום דביטולו הו' גלג ולין מנכרי' על דברים שגלג ע"ש ולכן כיון
שהמזלזל חכילה לא נכרתה מנכילה רשות' אין כן אלא דברים שגלג שאוכל
למש' מלה חכילה שנת ונגל דברים שגלג אין מנכרי' ומשום' הו' רק
נכרת ההנין וא"י להמזלזל חנירו נכרתה אם הוא חסו אוכל ולפי'
איש גם נמלה חכילה ע"י' דלא נכרתה חכילהו מנכילה שאר ימים
והו' רק דברים שגלג ולהכי אין מנכרי' עליו וא"ש. ומשום' הפכאי
המחנה ימים הקדושים הנאים לקראתיו אחרת צוה והתקדם צדקה
ינכרתו נכרתה השמים. רשמים ורעננים: ידירו הנאמן הדושים בלחם רב:
עמדם היק נלוהם נקיק הטיל.

תשובה רצ"ב

שליח צ"י אופאלו די' צהר בחוקותי ט"ל למצ"י תמוז:

ברכת שמים ועל לחמתי אהובי הרב העלוה"ג מ"ה גרשון
שעטנר כ"י רב נקיק מלחמתי לודא:

יקרתך הגיעני ומה שהערת על קושי' ירושלמי שהביא העור חיים
ק"י פ"ח דגריסין ההם גבי יוה"כ חקור נחשמה"מ שהחז'
נרמלה חקור נחשמה"מ לא כ"ש וכו'. וכנתת שהוא פלא הא לריך לנחמי
דחקור נחשמה"מ לחקור על האשה ולגבי אשה הנבעלת ליש טבילה לקרי'
לנד נמשה"מ טרחה"מ דם נדה כמי' הריו' פיר' נהי' השילה והפוסקים.
ופשוטו דגם בשום מ"ויון צהי' ע"מי' כדמוכח נמשה"מ ר"מ יוה"כ. ואין
לחרן אשה קרקע עולם דמי' נכחה יק' לה וזה האיקור ביוה"כ. הנה
טעיה צוה טעיה גדול אשר אינו ראוי לך דאשה שובלעת ק"י חק'
ג"י או המשה"מ לריבם טבילה בעגל קרי' אם היא עובדה מנדה
חיבה. אלא דלא רחשה דם שהיא עומה גם לאחר טבילה מחנה נדה
היא שאל' טבילה לפליטה ק"י והשמי' והשמי' הרמזים רוחא
דחפילו נכחי' לריבם טבילה והוא משנה עובדה נכרתה כ"י ונ"ש
נפירש"י:

אבל נלחם ג"כ אינה קוסיו' דלא ח' ע"מי' מהי' ודאי ליק קושי'
ירושלמי דלריך לנחמי נחשמה"מ חקור מהי' וטבילה בעגל קריין
אינה רק תהנת עמיה. רק הקושי' ה"י ח' אשר ע"מי' חין מנכילה
ושתייה רק חקור מדרבנן וא"כ פסי' טעם שם היא חקורה לנשום חפילו
אינה לריבם טבילה משום' לחא רידי' שלא תבטלהו ועוברת משום' לשיע'
חפילו בחקור דרבנן כמי' חוקי' צ"י כ"כ ע"ש. ולדעת הרב' חחרוים
המנכיל חנירו בחקור דרבנן עובר מהי' על לשיע' ע"י' חקוי' פני'
ק"י ע"י' חקוי' צ"י ח"ה"מ ק"י ע"י' צ"י חקוי' ק"י ר"י' להנאון
מהר"ו ספר' :

ועוד דהפירש' נקושי' ירושלמי חסו כמותהשנה דהשתא רחילה חקור
איכ' ודאי חקור נחשמה"מ כיון שלא יוכל להפלה אלא הקושי'
כיון שאקור רחילה מ"מי' שאקור מהי' משום' ע"מי' דאי' כיוח דחשמי'ש
מותר דלי' צ"י משום' ע"מי' איכ' לא הו' חקורין רחילה כיון שלא יתי'
יוכל להפלה. אלא ודאי' מהאקור רחילה ודאי' חסרו גם חשמי'ש משום'
ע"מי' וא"כ גם נחשה חקור חפילו אינה לריבם טבילה ויכולה להפלה
דמהקור רחילה נחש' שמי' חשמי'ש חקור:
וגם מיש שאין לחרן אשה קרקע עולם. דע' כי לא עלה ולא יעלה
זה על דעת מ"י שיש צו ריה חורה לומר שאשה מותרת להעגל
בחקור משום' קרקע עולם ובגמרא לא אמרו כן רק לענין שאל' לחקור
כפ"ש. ועיין חוקי' כחצות דף ג' ע"י' ד"ס ולירוש' וכו' פשוט. וצוה
הנח' דעהך כנפשיך ונפש חמך הרושית:

עמדם היק נלוהם נקיק הטיל .

תשובה רצ"ג

שליח צ"י אופאלו עשיק וירא תרי"מ לפיק:

אלפי שלומים. מנדה' מרומים. לכבוד ידידי אהובי הרב הגאון
החוקיק. מלא עתוק. הריני כקשית מ"ה חיים לבי
והיקלעך כ"י ציק מלונרעטין:

יקרת מכתבו הגיעני וקיצות רעות מנכרי' מלחשי' עד היום ודק

וה"ש נשמי' ר"ש מ"ה"מ נמלה וי' וקושי' שומרו נשמו מ'
קרי ולמי' ריבול דמזלזל נכרת לא גריסין שנת ע"מי' ע"מי' ע"מי'
משום' דגם המזלזל ודאי' שהוא ע"מי' ודאי' ול"ש דלא נקושי' נכרמ'על
דירחא כמו נלוה' והי' שופרות על כל ליה שלא הנח' הוא ודאי' ול"ש
שנת ע"מי' ומה קאמר שופרות נשנת מ' איכ' ואמיה' דלין שפי'
שופרות נשנת מ' איכ' חסו משום' חקור מנכרה שנת ע"מי' אלא
מקום שנת חקור להריע נשנת על כל ליה שלא הנח' חסו לי'
שא"כ עומד צדיקו וכוון הוא:

והקושי' שהנחם כחצות ה' אלא מנחה י"כ שחל להיות נשמי' נשנת
ירח' גזירה שנת' ישחוט צן עוף ומה פריך למי' ע"מי' ע"מי'
אפי' לא עשה מלה פטור איכ' כיון דחכילה ע"מי' הוא מלה מהי' אם
ישחוט צן עוף ליכא ח"י דאי' דהו' ע"מי' ולהכי לא גזרי'. לקו' מהרי'
עמור' חדא דנהי' דמלה לאכול צ"י' אכל אין מלה לשחוט ואפי'
שחוט כשר וא"כ חסו עורו צ"י' ולא הו' ע"מי':

ועוד דלא מקרי ע"מי' אלא אם עושה מעשה שעשה צה ע"מי' אחרו'
מעשה גופא ח"י דבר מלה כיון צדיקתה נשנת קלי' שחל על
ע"ש נשנת והי' טורד נשל שנת דלוחו מעשה מילה גופא ח"י מלה
נשל שנת או נחלק' לו שפור' של נהר בשפור' של ל"י שאכלה ח"י'
מלה נל"י או נהול' לולב לרי' מפי' שהול' נשנת מלה שהי' מלה
עליו ליטול הלולב נשנת והי' טורד נשנת מלה אכל כן לא ח"י לו
רשות להיות טורד נשנת נשמי' צן עוף לא הו' ע"מי'. וגם נשע'
קוסר יפה כחצ' שאין מלה לאכול כשר דוקא. כ"י כהנח' נחשו' ודי'
ינשר ויחוש יעשה לכו נבון ונפש. ומלח' טפשי'. כנפשי' ח"י' הנאמן
המלפס לישועה:

עמדם היק' נלוהם נקיק הטיל:

תשובה רצ"א

שליח מלדע יום צ"י עשיית תרליו לפיק:

ייחזיב לו ה' הכתיבה והחתימה ידך נפשי' חסוי' הרב הגאון
חרוף ובקי כשי' מ"ה ישי' כ"י ציערן אנהקיק שארש'
פאשחק והגליל יח' טעם ח' עליו:

7 **נועם** ונכחו קבלתי וידידי כ"י הרעיש מרדע אין מנכרי' על מלה
חכילה ערב י"כ ר'ענת מ"ה' דרש' ועינתה הוא מהי' ע"כ
הנה צמי' שהוא מהי' לא ידעתי כוכוה צוה הלא גם אם הוא חקונתח'
מדגריהם כווי' צ"י טעוה' כי ודאי' דדגריהם צ"י צווי' עיין שנת כ"י'
ולעמיד' אמיה' צה חרי' והלת טעמי':

ה) לפמ"ש הנביא צ"י ק"י סקיד צמס' חנודרה"מ טעם דלין מנכרי'
על החפלה מפי' שאין לה קצע ופי' פוגיד ח"ה' נפשי' ח'ס'
לח' חפלה הטובה ע"ן דחמרי' הלוחי' שיהפלה חרם כל היום והנה' נשמע'
מלסון שיע' ריש ק"י הריד' מלה לאכול צ"י' ומהנכות נשערה'
דרינו הקערה הוא מלה ועיין צטור וצ"י סברי' חכילה מרלה'
שהקובל י"כ עליו וינן שא"ל לכבודו נחשכל' ומשה' כשאר י"י' מכבודו'
ציום שלפניו נראה וזה שאם אוכל כמה פעמים ציום לכבוד היום עושה
מלה ועיין רש"י ר"ה ט"י ע"א ד"ה כל האוכל וקושה ש"י. כל דומיש'
נחכילה וסתי' טע' עדיק ע"ש והגם נכחה מ"ה' שאם חכל' פ"א י"א
די חצות מ"י' אם איכ' יוסר מלה קעניד כמו נחפלה שובל' מהי'ם
צפעס אחד ומדרבנן צ"י' ולדין צ"י' עיין רמזים הלכות חפלה ונוי'
אם נחפלה כל היום מלה קעניד ומשי' חקור' אין לה קצע ואין
מנכרי' והי' חין קצע למלה חכילה ולכן חין מנכרי':

ג) לפי מה שפרש"י דהכי קאמר קרא חכינו עלמי'ם נחשענת ללורך
עיניו של מחר עיין רש"י יומא פ"א ע"כ וטור' וטו"ז כ"י'
שלא יזיק לו ההעכח של מחר ומשי' ח"י' כ"ל דמי' שורע' שלא ינכחה'
צו"כ מחמת סכנה וכדושה נחמה חין שום מלה לאכול צ"י' ח':

ובזה יונן דלא אישחמי' צמס' פוסק לכתוב דאם חין לו לאכול
צ"י' רק דברים חקורים דחמי' עשה דחכילה ע"י' ודאי' ליה
כמו שהאריכו הרמזונים נמלה של טבל. ולהג"ל כ"חא ינן דחכילה'
ע"י' אינה רק הכנה והכשר ל"י' לא נוקרי' צעידת' ולא דמי' ולא
מ"י' לדעת הרמזונים כמ"י' צ"י' ל"א דהכשר מלה אפי' ח"ה' לנשיות
המלה נלחיה לא מקרי' צעידת' ודאי' לא מקרי' צעידת' אלא אפי'
לדעת רמזונים ע"ש דנקרי' צעידת' היינו משום' דח"ה' צמס' ח'ס'
לעשות גוף המלה צ"י' הכשר זה אכל כן ע"י' חפשי' לקיים העני'ם
י"כ גם צ"י' חכילה ע"י' ודאי' לא מקרי' צעידת' ועוד שאין החכשר
מנן המלה גופא דה' נחמי' חכילה והסכשר להי'ם נחכילה:
ורפ"ז כיון דק"י' צ"י' חקסי' ק"י' דלין הי'מ' חומר ע"י' נחמי'ם
שנת' יחמי'ו נלוה'ם ועל'ם שקנן נחפלהו וכו' הי' כיון דחפשי'

14

שאלות

בית שערים הארוח

ותשובות

המדר

במרוץ צד מלאכי גם למיץ שערינו שם דחף דשנות במקדש לא תמיד נמדינה אפי' צירוסלים ויום זהר הצית הוחר וגם טנילה ראשונה הי' זהר הצית בשער המים קמוך לנשכה פרהדר"י יפה כהנת:

ומ"ש נשמי ליישב הקושי' נהערת יד דקאור שופרות נשנת ומי קרי ולמיץ ריעיזא דומילה נשנת לא גורין שמה יענינו משום דגם המלה דהוי שמה שניתי ודחי וליש דלא נקחי יענינא דירחא כמו נולבז והיך שופרות על כל לרה שלא הנזא הוא דחיי וליש שמה יענינו ומה קאור שופרות נשנת ומי איכא ואמינא דלין הפי' שופרות נשנת ומי איכא אינו משום איקור מלאכה שמה יענינו אלא משום שנה אקור להרע נשנת על כל לרה שלא הנזא תחיי לי שמי עומר נדיוצרי וכסון הוא:

והקושי' שהנזא נכחונות הי' אלא מנחה ויכ שכל להיות נשמי נשנת ידעה נזירה שמה ישחוט בן עוף ומה פריך למיד עניניו אפי' לא עשה מלה פטור ליכ כיון דאכילת עיובי' הוא מלה ומהי' אם ישחוט בן עוף ליכא הי' דחיי דהוי עניניו ולהבי לא נזרי'. לקיי' מהרי טעמי חדא דהיי מלה לאכול צעויב' אכל אין מלה לשחוט ואפי' שחוט כשר ואיכ' אינו טורד בדין ולא הוי עניניו:

ועוד דלא נוקרי עניניו אלא אם עושה ומנחה ששמה זה ענינה אחר ומנחה נופא הי' דצר מלה כגון נחיתוקה נשנת קליז שול על עיש נשנת והי' טורד נשל נשנת דלוחו ומנחה מילה גופא הי' מלה בשל נשנת או נחלקף לו שפור של מיהר נשפור של לני שאכלה הי' מלה זללי או נהוילאו לולב לרה' ומפי' שהיילא נרשות מלה שהי' מלה עליו ליטול הלולב נשנת והיי' טורד נרשות מלה אכל כן לא הי' לו נשנת להיות טורד נשנת נשחיתוה בן עוף לא הי' עניניו. וגם נענו קוסר יפה כחזן שאין מלה לאכול כשר דוקא. כי' כהנתי נחפזי ודי ימחר ויחוש יקועה לו בנזוף ונפש. ומלאכו חוסף. כנפס אציק הנחמן המנלה לישועה:

עמס היק נלוהס נקיק הטיל:

תשובה רצ"א

שליח אחרע יום צי עשייה תרליז לפיק:

יימיב לו הי' הכתיבה והסתימה ידך נפשי אהובי הרב הגאון חרוך ונקי כטיה מויה ישע' כי' זיערן אהרתיק שארשא פאטראק והגליל יחי טועס הי' עליו:

נועם ונכחו קבלתי וירידי כי' הרעיש מרוע אין מנרבין על מלה אכילת ערב וי"ב לרעה מביא דרשק וענינים הוא מויהי' עיב' הכה נמי' שהחז מהיית לא ירעמי כוונתי נזא הלל גם אם הוא אשונכחא מדרגיהם נמי' צעי טעוה כי' דחיי דרבריהם נצי' נרובי עיין נשנת כי' ולעמיד אהיכא זה תחי ותלת טעמי:

ה' לפמ"ש המניח נקי' קיי קסיד נשם אהודרהיים טעם דחין מנרב' על התפלה מפי' שאין לה קצו ופי' פוגיר אוי"ח נפתיחה ל' התלה הכונה יען דחמרי' הלאוי שיהפלה אדם כל היום והנה משמע מלשון שיע ריש קיי תידי' מלה לאכול צעויב' ולהרבות נשעורה דרציו הקעורה הוא מלה ועיין טורד וצ"י שרציו אכילה מראה שחוקול ייכ עליו ויען שאי' לכדור נמאכל ומשמה כשאר יו"ט מכדור צום שלפניו נראה ומה שאם אוכל כמה פעמים צום לכדור היום עושה מלה ועיין רשי' ריה טי' עי' דיה כל האוכל ושמה שכי' כל דומי' נאכילה וקס"י טפי עדיף עיש והגם נכחז מני' שאם אכל פי' י' י' י' חצתו מיה' אם אוכל יותר מלה קעניד כמו נחפלה שזול' מיה' נפעס אחר ומדרבנן צי'ס ולדין צי'ס עיין רומי'ס הלפת תפלה ומי'ם אם ומפלה כל היום מלה קעניד ומיה' קקרא אין לה קצו ואין מנרב' והי' אין קצו למלה אכילה ולכן אין מנרב':

ג' לפי מה שפרש"י דהיי קאור קרא הכינו עמוכס נחשעה ללודך עיני של מחר עיין רשי' יומא פי' ע"ב וטורד וטויו כדי קלא יזיק לו התענות של מחר ומיה' הי' גיל דמי שודע שלא יתענה צוי"ב מחמת קנה וכוונתה נזחוח אין קום מלה לאכול צעויב' **ובזה** יען דלא אישחמיש נשום פוסק לכוז דאם אין לו לאכול צעויב' רק דנרים אקורים דחיי' עשה דאכילת עיוב' דחיי' ליה יען שחיינו הרמזונות נזחוח של וי' ולחמיל רחא ינו דאכילה

שיאחזי נולמוס צוי"ב ולא יוכל להפעות אי"כ אין האכילה נצרו צוי"ב מלה לכן מפקק לא יצדך:

ועל טליקים כיל לפמי'ס מו"י ח"ח קיי קסיד קקיי' ליישב מי'ס המהנר אפי' נשנת שמה חייב לאכול פה לא יצדך לו חנירו נרבת הוילא אם אינו אוכל וכי' הקי טו"י ומי' מנרב' המוילא דמלה ונרבת היין דקידוש דיכול להוילאו משום דהוא נרבת המלה ולא נרבת ההנבין והיי' מלה הי' ותי' דדוקא נמלה ויין קידוש שיש עכשו צמי' מאכילה ושמי' דרשות נוקרי נרבת המלה משאי"כ נאכילת נשנת דפת הוא עיקר אכילתו אין סייד נזא אכילה מלה דגם נחול הוא אוכל פה. ויש להקביר לפמי'ס צ"י צחיה קיי הליצ דהיי' דלא מנרב' על ניעול חמוך משום דניטול הוי צלז ואין מנרב' על דברים נבלז עיש ולכן כיון שהושעה אכילה לא נכשנה מאכילת רשות[אין כן] אלא דנרים נבלז שאוכל נשם מלה אכילה נשנת ועל דברים נבלז אין מנרב' ומקויה הי' רק נרבת ההנבין והיי' להוילאו חנירו נרבתו אם הוא אינו אוכל ולפי' אי"כ גם נמלות אכילת עיוב' דלא נכשנה אכילתו מאכילת שאר יומי' והיי' רק דברים נבלז ולהבי אין מנרב' עליו ואי"כ. ומאשק הפכאי מחמת יומי' הקרוסי' הנאים לקראתיו אחרת נזא והנרקש נלדקה יצרכו נרבת השמי'ס. דקסי' ורענסי'ס ידיו הנאון הדוסי'ס נאכהה רבה:

עמס היק נלוהס נקיק הטיל.

תשובה רצ"ב

שליח צי אויפאלו די' נהר בחוקותי ע"ל לנז"י תרוחיל:

ברבת שמי'ס מעל לחתי אהובי הרב המאוהב מיה' גרשון שטערן כי' רב נקיק מאראש לוראש:

יקרתיך הגיעני ומה שהערת על קושי' ירושלמי שהניח הטורד אוי"ח קיי פי'ח דנרסיק התם גני יוסי' אקור נחשעויהי' הסתחא נרמלה אקור נחשעוים לא כיש וכי'. וכנחת שמה פלא הי' לדיך לחתי דאקור נחשעוים לאקור על האשה ולנצי' אשה הננעלה ליש טנילה לקרי לצד נחשעויה' שרמשה דם דיה כמי'ס הרי"מ פי'ד ע"ה' תמילה ומפוסקים. ופשוט דגם נשים מלוי'ן צמי' עיני'ס כדמוכח נחשעויה' דפי' יוסי'. ואין לתרן אשה קרקע עולה דמי'ס הנאה יש לה וזה האקור צויה'ס. הנה טעיה זה טעוה גדול אקור אינו רחוי' לך דאשה הפולעת טי' חך גי' או הנשעמת לריכה טנילה כנעל קרי' אם הי' טהורה מנדה חזנה. אלא דאם רחמה דם שהיא עומה גם לאחר טנילה מחמת נדה הי'ח שאי' טנילה לפליטת טי' ומשומי'ס. ומשומי'ס הרומי'ס נרבת דאפילו נכהי' לריכה טנילה והוא משנה ערוכה נרבתו כי' עיש נפירשי':

אבל נלחיה גי'כ אינה קושי' דאם הי' עיני'ס מהי'ס דחיי' ליק קושי' ירושלמי לדיך למתי נחשעויה' שאקור מהי'ס וענילה נעלי' קריין אינה רק תקנה עמרה. רק הקושי' הי' אי' שאר עיני'ס חוק מאכילה וקטייה רק אקור ומרבנן ואי"כ פשיטא נשם הי' אקורה לשמש אפילו אינה לריכה טנילה משום לחא דר"י' שלא נכשלהו ועונתה משום לפיע אפילו צאיקור דרבנן כמי'ס חוקי' צעוי' כיש עיש. ולדעת הרבה חחרומי'ס הנכשיל חנירו צאיקור דרבנן עונת מהי'ס על לפיע עי' תשו' פני קיי טי' ותשו' צי'ח אוי"ח קיי' לוי' [ועי' צי'ס חויר' קיי' רלי'ב להגאון מהרי"ם פערלס]:

ועוד דהפירש נקושי' ירושלמי אינו כמו שהשנת דהשתח רחילה אקור אי"כ דחיי' אקור נחשעויה' כיון שלא יוכל להפעל אלא הקושי' כיון שאקור רחילה מבי'ס שאקורו חשעויה' משום עיני' דחיי' כוונת דחשעויה' מוחר דלי' ציי' משום עיני' אי"כ לא הי' אקורין רחילה כיון שלא יחי' יוכל להפעל. אלא ודחי' מהאקור רחילה דחיי' אסרו גם חשעויה' משום עיני' ואי"כ גם נאשה אקור אפילו אינה לריכה טנילה רחילה להפעל דמהאקור רחילה נאש' חשעויה' דחשעויה' אקור:

וגם מיש שאין לתרן אשה קרקע עולם. דע כי' לא עלה ולא יעלה זה על דעת מי' שיש בו רוח תורה לומר שאשה מותרת להנעל צאיקור משום קרקע עולם ונמרח לא חמרו בן רק לענין שאי' לאקור נפש. ועיין חוקי' כהונות דף ג' ע"ב דיה' ולירוש' וכי' פשוט. ונזא חסות דעהך כנפוך ונפש חמוך הרומי'ס:

עמס היק נלוהס נקיק הטיל.

בש"ע או"ח סי' תקנ"ג [ק"צ נהג"ה]. מ"מ נראה פשוט דהרמב"ן מודה כאן דכל זמן שמוחר לאכול מותר נחמיה, דדוקא גבי תשעה באב אסור מחמת תענוג, אבל כאן גזירת הכתוב ולא שייך זה מה שנהנה לאחר עשה, ועיי"ש גרמב"ן שם פ"א שגם שם נראה לנזכר תשעה באב, אבל כאן תנא עליו ברכה לקדוש ה' מטוב, וזה פשוט.

ואינו חושש. ואפילו לנטורי פירי אמרו וזכרונם לברכה [שם] שמוחר לעבור במים עד הצואר, וכל שכן לדבר מצוה, בין בהליכה בין בחזרה.²² ובענין הסנדל פירשו לנו מורינו²³ ישמרו אל שסנדל הוא בכל מקום של עור, וזהו שאסור ביום הכיפורים, אבל לא של מין אחר. וכללא דמילתא לפי קצת הפירושים דכל שהוא ראוי לענין חליצה כלומר שהוא של עור, הוא אסור ביום הכיפורים ומותר לצאת בו בשבת ברשות הרבים, וכל שאינו ראוי לחליצה, כגון של שעם²⁴ וגמי והוצי"ה וכילי"ה ושאר מיני עשבים מותרים ביום הכיפורים, ובלבד שלא יצא בהם למקום שאינו מעורב, דמשאוי חשבינן להו.²⁵ ומן המפרשים רבים ונכבדים מתירין לצאת ככולן ברשות הרבים.²⁶ ודין חולה שיש בו סכנה, שמאכילין אותו על פי רופא בקי, או על פי עצמו ואפילו רופא אומר אינו צריך.²⁷ ודין עובדה שהריחה, ודין מי שאחזו בולמוס.²⁸ ודין קטנים בין תינוק בין תינוקת מאי זה זמן מענין אותן כל היום מדרבנן, וכן מאיזה זמן

ועילת הסוד

אסור תענית

וז"ה כמה שנים אשר לא יאמר בקשר אחד ושמו פלאי"ה ואינו צדי שנסתפק אם נשים חייבות באכילה ערב יום הכיפורים, אי נימא דהוי מלוא עשה שהזמן גרמא, או דילמא כיון דאפקיה רחמנא בלשון עינוי ובעינוי נשים ג"כ חייבות מחייבות ג"כ באכילה ערב יום הכיפורים, ואינו זוכר עתה אם נפשט לו הספק. ולענין דנראה, כיון דחזינן דאף מוספת יום הכיפורים אף דדרשינן [ביומא שם] מקרא, ויש דורשים ג"כ מקרא דועניתם, מ"מ מותר בטובה כ"ח ע"כ כיון דליכא עונש ואזהרה הכי נשים פטורות לן לא ריבוי דהאזרה, א"כ לענין ערב יום הכיפורים דלא נתבאר בש"ס ריבוי דהאזרה נשים פטורות.²⁹ אף אי נימא דדרשת ר' חייא הוא אסמכתא וחז"ל אסמכו אמנות עינוי, א"כ כמו דחייבים בעינוי כן הל עליהם תקנת חז"ל בערב יום הכיפורים, אבל אי אמרינן דהוי דלאורייתא מהיכי חימי יתייבבו הנשים כיון דהזמן גרמא וליכא ריבוי לחיובא,³⁰ ומדרבנן לא שייך לחייבנהו כמבאר בתנאים כ' ע"כ גבי קידוש היום דלמא עשה שהזמן גרמא לא חייבנהו חז"ל ולפי מה שכתבתי דאם נראה דהוא מלאורייתא חז"ל נשים חייבות באכילה ערב יום הכיפורים, א"כ יוחר נראה כדעת הכסף משנה [הג"ל] שדעתו שהוא רק אסמכתא, דלילוי היה מן המורה היה חילוק בין אנשים לנשים והיו מסתעפים כמה דינים לענין שבעות ונדריים ועוד לכמה ענינים, והיה להר"מ להוכיח זה בשום מקום דנשים פטורות מזה, על כן נראה דהוי אסמכתא, א"כ חז"ל אסמכוהו למצות עינוי ואין חילוק בין אנשים לנשים, כן נראה לענ"ה.³¹

בב. עיין מניח אות כ"ה. בג. כ"ח ברשבי"א יבמות ק"ב ע"ב. ועיין מניח אות י"ד כ"ה. מין נמי כ"ה. סנדל של כמות מותרים. כו. סנדל של עשבים ורשוי יומא ע"ח ע"ב. כז. כ"ח דעת הרמב"ן בשבת ס"ו ע"א. ועיין מניח אות י"ד. כח. כ"ח דעת הראשון ביומא פ"ח ס"ו. ג. כ"ח כמ"ש ביומא פ"ח ע"א. ה. כמ"ש שם פ"ב ע"א ופ"ג ע"א במשנה.

ודע, דזה פשוט דבערב יום הכיפורים דמנה לאכול אין חיוב דוקא פת כמו שנת ויום טוב, דלא מצינו זה בשום מקום רק מנה לאכול, ויזא בבל דבר, וכן הוא נמנן אצרכה הלכות מגילה סי' תל"ה [סק"ט] גבי פורים, וכאן נמי נזכר הוא כן, וזה נראה פשוט.³² ונראה לענ"ד כיון דלחילת ערב יום הכיפורים נפקא לן מלשון עינוי אפשר לומר דאינו יזא אלא אם אכל בערב יום הכיפורים נפקא לן מלשון עינוי אפשר לומר דאינו יזא עינוי ביום הכיפורים, ואכילה זו גזירת הכתוב דנקרא עינוי, אבל בפחות משיעור זה דביום הכיפורים לא עבר על מצות עינוי והוי כמתענה, א"כ בערב יום הכיפורים לא יזא דהוי כמתענה, דפחות מכתבת בשיעור הנירוף הוי עינוי ובערב יום הכיפורים אסור להתענות, על כן לר"ך לאכול שיעור כותבת בתוך אכילת פרס, ושאיני משאר שנתות

דלמך שנת זמן תפילין הוא אם לובש יותר מנוג א"כ דהוי חכשע מ"מ כיון דעובר על כל חוסף אחי אסור כל חוסף ומשווי עליו כמשאוי, ובשבת אריה סוף סי' מ"א פלפל בדברי רש"י הנ"ל, א"כ חזינן דהאיסור משווי כמשאוי, א"כ הכא נמי כיון דנעילת הסנדל אסור, לא מציעא להקבירים דהוא אסור חורה נזכר חשבו כמשאוי, אלא חפילו למאן דלמך דהוא דרננן אפשר דגם אסור דרננן כיון דאסור לא הוי מלבוש והוא משאוי, א"כ אסור ללכת מנעל כזה ביום הכיפורים וחייבים עליו כעל משאוי גמור. על כן יש להזכיר מאוד להמון שהן שעבדים באיסור נעילת הסנדל עוד הולכים במקומות שאסור להזיח והוא איסור גמור, ולא הנאחי עבור הבחינה.³³ ואני מסופק לדברי הר"ן [הג"ל], אם היה שהיא מותרת נעילת הסנדל, אם מותרת לנעול שאר מינים וללכת בהם לרשות הרבים ביום הכיפורים, אי נימא כיון דלכולי עלמא הוי שאר מינים ביום הכיפורים מנעל א"כ גבי דינה נמי, או דילמא כיון דכאמת חמיד לאו מנעל הוא רק האוי יומא, וזה דוקא לכולי עלמא דאסורים מנעל אכל החיה דמותרת מנעל זה לא הוי מנעל ואסורה ללכת לרשות הרבים, ונ"ע ונאחי רק לעורר.³⁴

מצות אכילה נחש"ע

לו) בלימודי ה' שם כתב להיפך, כיון שהגמ" לא מבארת דאיצטרך האורה לרבות נשים לאכילה בערב ויהי"פ, מוכח דפשיטא ליה דחייבות. לו) בלימודי ה' שם הביא מגדולי הפוסקים הגמ"א והרד"ב שנוקטים שזו דרשה גמורה מהתורה, ומסיק שאין לפטור נשים מטעם מ"ע שהזמן גרמא, כיון דאכילה דחשני צורך עשירי הוא, וכיון דנשים איתנהו בעינוי איתנהו נמי באכילה דחשני, כמו שציינו בברכות כ' ע"ב גבי תפלה דרחמי ניהו גם נשים חייבות. ועיין מכתבו של האדר"ח בשד"ח מערכת יוהכ"פ סי' א' אות ג' בסופו. לח) האחרונים האריכו בזה, ראה שו"ת חסד לאברהם מהדו"ת אורח סי' כ"ה, שו"ת כתב סופר אורח סי' ק"ב, חכמת שלמה אורח סי' תר"ד, ובשד"ח שם. לט) בשד"ח שם כתב דרבינו לשיטתו לעיל שמצוה זו היא מגזירת הכתוב. אולם לפי מש"כ רש"י והרא"ש יומא פ"א ע"ב בטעמה של מצוה זו כדי שנוכל להתענות ביום הכיפורים, י"ל להיפך שצריך פת או דברים המינים, ואינו יוצא בשאר דברים.

[טו] ורבה הרב המחבר מביא הארבעה עיניים, וכבר כתבתי [לעיל אות א'] שיש שיטות או דהם דלאורייתא או דהם אסמכתא, והנה מקרא דפרשה זו ועינים אח נפשותיכם תשעה לחודש וגו' מונח מימרא

ג) וסברת רבינו דאיסור נעילה עבד משאוי, מבארת בפרי מגדים אורח סי' י"ג באשל אברהם סק"ב לענין יציאה בשבת בבגד כלאים, דאיסור לבישתו חשיב משא, עיי"ש שנסתפק בזה. אולם בחמדת ישראל ח"ב סי' ד' הביא מכמה משניות כשבת שאיסור לבישה ונעילה לא עבד משא, רק במקום שהמצוה מחשיבו למלבוש אם יש איסור ברבר מבטל האיסור שם מלבוש, אבל דבר שהוא מלבוש מחמת עצמו אין האיסור הופכו למשא, עיי"ש שהביא כן מחשבות מפורשי הים [בסוף ספר ים התלמוד ב"ק] שהשיבו כן לרעק"א. ובקצה המטה על המטה אפרים סי' תר"ד סק"ב האריך לבאר סברת רבינו. ועיי"ש בשו"ת בית יצחק אורח סי' ט"ז אות ב', ולבושי מרדכי מהר"ד סי' פ"ג שהאריכו בדברי רבינו. לד) בשד"ח מערכת יוהכ"פ סי' ג' אות ט"ו כ' לחרש שהיה זו שיכולה לצאת להר"ך במנעל של שאר מינים, נראה דמן הדין אינה יכולה לנעול של עור. לה) ספק זה ידוע כספיקו של רעק"א בשו"ת סי' ט"ז, ונסתפק בזה קודם לכן הר"י נג"אר בספרו למדוי ה' סוף לימוד ג"ט. ועיין רש"ש סוכה כ"ח ע"א.

ועיין מניח אות י"ד כ"ה. מין נמי כ"ה. סנדל של כמות מותרים. כו. סנדל של עשבים ורשוי יומא ע"ח ע"ב. כז. כ"ח דעת הרמב"ן בשבת ס"ו ע"א. ועיין מניח אות י"ד. כח. כ"ח דעת הראשון ביומא פ"ח ס"ו. ג. כ"ח כמ"ש ביומא פ"ח ע"א. ה. כמ"ש שם פ"ב ע"א ופ"ג ע"א במשנה.

ועיין מניח אות י"ד כ"ה. מין נמי כ"ה. סנדל של כמות מותרים. כו. סנדל של עשבים ורשוי יומא ע"ח ע"ב. כז. כ"ח דעת הרמב"ן בשבת ס"ו ע"א. ועיין מניח אות י"ד. כח. כ"ח דעת הראשון ביומא פ"ח ס"ו. ג. כ"ח כמ"ש ביומא פ"ח ע"א. ה. כמ"ש שם פ"ב ע"א ופ"ג ע"א במשנה.

וימים טובים דמלו לאכול והיו בזוית או בכזינה, אבל כאן דנפקא לן מעיני דיום הכיפורים, דצריך להיות ההיפוך מיום הכיפורים, כן נראה לענין דה"ה. ¹

תוספת יורה"ד [טז] ודברה מנאר עוד דיום הכיפורים לכויל עמלא מחוייבים להוסף מחול על הקודש בין מלפניו ובין לאחריו. ויש שיטות דבכל שנת

שאינו נחוספת לא מהני קבלה, רק ביום הכיפורים מהני קבלה קודם הלילה כי איתא נחוספת ויכול לקבל עליו, אבל נחוספת שאינו נחוספת לא מהני קבלה שני, א"כ לא מהני קבלה שנת נחוספת אש קיבלו עליהם קודם בין השמעות, ואין כאן מקום להאריך הרבה בענינים אלו.

ויז עוב חוספת הוא מן התורה [עין רי"ף ריש יומא], ויש שיטות דוקא ביום הכיפורים אסור חוספת בין במלאכה בין בעינוויי, ושיטת הר"מ כאן פ"א ה"ו דאף ביום הכיפורים דוקא חוספת עינוי אסור מן התורה ולא מלאכה. ולבשר שיטות אלו צריך אריכות גדולה כגויגא דיומא פ"א ע"ב וראש השנה ט' ע"א, ועיין צבית יוסף סי' רס"א ובלחם משנה כאן פ"א ה"ו ובפני יהושע נר"ה שם ובקונטרס חוספת יוה"כ יומא שם. והנה בכל ימי הקודש יחבאר בעושהי"ת כל אחד במקומו, וכאן לא הביא הרב המחבר כלל דין זה.

מחנכין אותן לשעות ל"א. (י) וכללא דמילתא לפי קצת מן המפרשים, דשתי שנים קודם גדלות בבדיא משלימין מדרבנן, ושתי שנים קודם לכך מחנכין אותם לשעות. ויש שפירשו שנה אחת קודם גדלות משלימין מדרבנן בין תינוק בין תינוקת. ויש שפירשו שאין משלימין מדרבנן רק בתינוקת לבד, שנה אחת קודם גדלות, אבל תינוק אינו משלים כלל מדרבנן. וגדלות הוא בתינוק י"ג שנה ויום אחד, ובתינוקת י"ב שנה ויום אחד. והמלך והכלה ברחיצה ביום זה, מה דינן.

ועוד אזכיר לך כאן מה שאמרו זכרונם לברכה גם כן בענין תענית תשעה באב הידוע שהוא מדרבנן, ואע"פ שרחוקים מאד שני הימים אלה בטעמן ובכל ענינם, לפי ששם תענית כוללם נדבר

לא. שם פ"ב ע"א. לה. ברוב הדמוסים ליתא יושתי - מדרבנן. לה. חובא במגיד משנה כאן פ"ב ח"י. לה. מפורש ביומא ע"ב ע"ב, ומלך והכלה ירחצו ביומם, וכלה מקרי כל שלשים יום אחר חופתה.

תוספת בשו"ס ודברה חוספת זו גם נשים חייבות, וזה מטאר להדיא בנכסא כ"ח ע"ב דהאורח מרבי נשים שחייבות נחוספת. והנה לכאורה להסבירים שבכל יום קודש חייבים נחוספת מהלימוד תשבתו וכו', אפשר דבשום חוספת אין הנשים חייבות כי לא מלינו ריבוי לחיוב רק בני יום הכיפורים לאיכא ריבוי דהאורח, או לרעת הטור כפי

הנראה מבית יוסף סי' רס"א ד"ה ומ"ט וזמנן דליט ליה חוספת לשנת ויום טוב רק ביום הכיפורים צרי' חר"ח אית ליה חוספת אף לענין מלאכה, וא"כ נשים פטורות דליט סוס ריבוי דהאורח כי האורח גבי עינוי כתיב, וכן הוא בלשון הגמרא דסוכה שם לא נלכה אלא לחוספת עינוי סלקא דעתך דלמעט מעוש ומאזהרה אמעטי נמי מחוספת כתב האורח, נראה דוקא לחוספת עינוי אבל חוספת מלאכה אין לנו סוס ריבוי, א"כ להשיטות הנ"ל אף דבכל יום קודש חוספת דלורייתא מ"מ נשים פטורות, והנה לבשר דברים אלו צריך אריכות גדולה ובאחי רק לעורר.

והנה חוספת הוא מן התורה [עין רי"ף ריש יומא], ויש שיטות דוקא ביום הכיפורים אסור חוספת בין במלאכה בין בעינוויי, ושיטת הר"מ כאן פ"א ה"ו דאף ביום הכיפורים דוקא חוספת עינוי אסור מן התורה ולא מלאכה. ולבשר שיטות אלו צריך אריכות גדולה כגויגא דיומא פ"א ע"ב וראש השנה ט' ע"א, ועיין צבית יוסף סי' רס"א ובלחם משנה כאן פ"א ה"ו ובפני יהושע נר"ה שם ובקונטרס חוספת יוה"כ יומא שם. והנה בכל ימי הקודש יחבאר בעושהי"ת כל אחד במקומו, וכאן לא הביא הרב המחבר כלל דין זה.

בבין השמעות

קטן שבגדיל ביה"ב

[יז] ונראה לענין פשוט, אם אחד נולד ביום הכיפורים ולהרבה שיטות ללא ענין מעט לעתה, אם כן כשמגיע לשלש עשרה שנה נעשה צד מזה בחמילת ליל כיפור וחיוב להתענות מן התורה, מ"מ פטור להתענות החוספת בערב ביום הכיפורים, כי הוא עוד יום אחד נשלם לפניו עשרה שנים, א"כ אינו חייב לחוספת לפניו. אך אינו מסופק אם נעשה צד מזה בחמילת ליל מולאי יום הכיפורים, א"כ ביום הכיפורים אינו מחוייב להתענות מן התורה כי אינו נעשה צד שלש עשרה שנה עד הלילה, אך בלילה חייב בלילה הכוכבים נעשה צד מזה המלוות, אי חייב בחוספת לאחר בלילה הכוכבים לזרין להוסף, מי יומא כיון דחייב בכל המלוות א"כ חייב בחוספת הזה, או דילמא דהתורה לא חייבה החוספת אלא אם הוא חייב בעיקר, אבל אם בעיקר לא היה חייב כלל לא שייך בחוספת שצריך להוסף על הקודש כיון דבקודש עצמו לא היה חייב לא שייך החוספת, וצ"ע. וכן להסבירים דכל יום קודש שייך חוספת שייך ספק הוא, אם נעשה צד מזה מנולאי שנת קודש או יום טוב אז חייב בחוספת לאחריו, וצ"ע.

חייב חוספת לשעות

(יח) וכללא דמילתא וכו' דשתי שנים קודם גדלות וכו'. ים דנינים אלו הרבה שיטות, עיין ברי"ף יומא ג' ע"א מדפי הרי"ף ובר"מ כאן פ"ב ה"י י' - י"א ובר"מ שם [פ"ח סי' י"ב] ובטור אר"ח סי' תרט"ו, ואין להאריך, ונראה לענין פשוט להסבירים שם פ"ב ע"א דהשגחה מדרבנן איכא וזה מטעם חינוך, וא"כ יש חילוק בין אב לאחר ובין תינוק ותינוקת, כי יש סוגרים עיין מוס' גזיר כ"ח ע"ב ד"ה גז, ובגמרא שם כ"ט ע"א דבחו אינו חייב לתקן, וגם אחר אינו חייב לתקן, עיין כל זה באר"ח סי' שמ"ג, מ"מ נראה לי דאיש אחר אסור להאכילו בידים ועובר על אסור תורה אם מאכילו בידים ככל האסורים שבתורה, כיון דיכול להתענות ממילא אסור לנו להאכילו. ונראה דאף בקטן שיכול להתענות לשעות בשעה שהוא יכול להתענות אסור להאכילו, דבשעה שאינו צריך לאכול הוא ליה כמו כל האסורים. ואין לומר כיון דבלאו הכי אינו מתענה א"כ מותר להאכילו אף בזמן שאינו צריך לאכול, דביום הכיפורים לא שייך זה דבכל שעה ושעה רביע אסור עליו, ואפילו אם חולה שיש בו סכנה דמותר לאכול מ"מ אם חולב בשעה שאינו צריך נולדו חייב רק בזמן שצריך מותר, א"כ בקטן נמי. ועיין ר"ן יומא ריש פרק יום הכיפורים ג' ע"א מדפי הרי"ף ובר"מ שם פ"ב ע"א ד"ה מחני, כתב החינוקות אין מענין דאין אנו חייבים למנוע מהן מאלל, ועיין ר"מ כאן פ"ב ה"י. ונראה לי דאף בקטן גמור חייב ממש בשעה

משיכ' הכי' סי' תקנ"ג בבואור דעת הרמב"ן אין לזה ענין לחוספת שבת יור"ט בנשים. (כה) במהורות קודמת נדפס קטע זה להלן בסוף אות י"ח. (כו) נראה דריבוי פשיטא ליה דלהשיטות רבעיין שנות גדלות מעל"ע אינו חייב להתענות. ובהעמק שאלה שאילתא קס"ו סק"ב פשיטא ליה להופיך דמשו"ה אסור לאכול אף קודם שבשעה גרול, כדי שיוכל לקיים התענית מערב עד ערב. ועיין ישועות יעקב סי' תרי"ח סק"א דקייט כפי שמשמע מרבינו כאן. ועיין הר צבי אר"ח ח"א סי' קי"ה. (מז) וכ"כ בשו"ת חת"ס אר"ח סי' קע"ב. ובדעת תורה סי' תרט"ו הביא בן משם המהר"ל. (מח) אולם להתח"ס שם פשוט ביותר דפטור, ועיין הר צבי אר"ח ח"א סי' קס"ה ובמנחת יצחק ח"ו סי' נ"ט, תורת חיים שם סק"י, וראה ישועות יעקב סי' תרי"ח. (טו) וכן פשיטא ליה להתח"ס שם, שביום הכיפורים כל רגע הוא חיוב בפני עצמו, וחולה שאכל כל היום והכריא חייב בחוספת יוה"כ. וכבר מצינו בן ראשונים, ראה בספר המנות לרבינו מנחם ה"ל שבינת עשור פ"ב ה"ח שאין לחולה לאכול שאינו צריך. ועיין שו"ת בנין ציון ח"א סי' ל"ד ושו"ת שואל ומשיב מהדורא ד' ח"א סי' כ',

שיעורא חוספת זו, עיין בחוס' ר"ה ט' ע"א ד"ה ורבי עקיבא ובר"א יומא [פ"ח סי' ח'] דלינו ידוע שיעור. והר"ן שם [ב' ע"ב מדפי הרי"ף ד"ה ח"ר ועינתם] כתב דהשקיעה ראשונה זמן חוספת אם רלה להוסף אפילו כל שהוא, אך זמנן שהוא חול נולדו ולא בין השמעות, כי בלאו הכי הוא ספק ולא משום חוספת, ועיין חוס' נר"ה שם ופסחים נ"ד ע"ב ד"ה לאו. ועיין ר"ן בבב"א פרק המבוא [ט"ז ע"ב מדפי הרי"ף ד"ה מנן] סתם, הא לזרין להוסף קודם בין השמעות הוא למאן דאמר ספיקא דלורייתא מן התורה לחומרא, א"כ אין צריך ריבוי לבין השמעות על כן צריך להוסף מקודם, ע"ש. נראה מדבריו דלדעת הר"מ [פ"ט מטומאת מת הי"ב] אין צריך להוסף קודם בין השמעות, כי בזמן השמעות עצמו יכול להוסף, כי מותר מן התורה בעשיית מלאכה בין השמעות דספיקא דלורייתא מן מדרבנן לחומרא, מ"מ מנולאי יום הכיפורים נראה דאף להר"מ צריך להוסף מולאי לילה, כי בין השמעות דלפיקו יומא חמיר דאיקבע איסורא ואף לשיטת הר"מ ספיקא לחומרא, עיין במגן אברהם הלכות שנת סי' שמ"ב.

וק"פ"י מה שכתבתי דאף להסבירים חוספת בכל יום קודש מ"מ אין נשים מזהירות על החוספת, א"כ לפי דעת הרמב"ן הוצא צר"ן לתענית ג' ע"ב מדפי הרי"ף ד"ה וכתב [בטור סי' תקנ"ג דכל היכא

שיעורא

(ס) במנחת פחים סי' תר"ד העיר שלפו זה מאי קשיא ליה לט"ז אמאי לא אכר קרא בהדיא ואכלת ביום החשיני ע"ש, דאם היה כתוב ואכלת היה השיעור בכזית, ואילו השתא בעינן כזוהבת. ועיין כף החיים שם אות כ' ובשר"ח שם. (מא) להלן בדי"ה והנה, הביא כן בשם הטור. (מב) בתורת חיים (סופר) ה"ל שבת סי' רס"א סק"י העיר על רבינו מתוך כתובות מ"ז ע"א ד"ה המסר לה, שנשים חייבות בחוספת. וכן הביא בשו"ת כתב סופר אר"ח סי' ג"ו, אך העיר דלא ידע שעמיתו ומנא לתו לחוס' דבר זה, ע"ש. ועי"ע בבית יצחק יור"ד ח"ב סי' קע"ג אות ה' ושפ"א ר"ה ט' ע"א. (מג) בשו"ח כללים בפאת השרה לאות כ' סי' ב' העיר על רבינו מדברי המג"א סי' רצ"ט סק"י שאף בבין השמעות דמוציא אוליגן להקל, ועיין מתחש"ש שם, ושכן נקט בשו"ע הרב סי' שמ"ב, ע"ש. (מד) בתורת חיים אר"ח סי' רס"א סק"ג העיר על דברי רבינו דלא גרע מכל מ"ע שהוצי' שאם מקיימת יש להן מצוה. ומה שהביא מהר"ן בשם הרמב"ן, י"ל שלפי

שם אצמיה קרן לדוד ערכתי נר למשיחי

ספר
Grünwald, Elzezer David
קרן לדוד

שאלות ותשובות
חלק אורח חיים

זה ספר תולדות אדם הגדול בענקים ה"ה כבוד קדושת אדמו"ר הרב הגאון הצדיק המפורסם בכל קצווי תבל בתורתו וצדקתו פאר הדוד נר ישראל אשר האיר לארץ ולעדרים עדרי צאן קדשים לאלפים כקש"ת מן אליעזר דוד זצללה"ה

בן הה"נ המפורס' בשי"ט חריף עצום צ"ת מו"ה עמרם גרינוואלד זצ"ל מק"ק משארנא יע"א. שהי' דומ"צ בק"ק ד' סערדאהעל ואח"כ אב"ד ור"מ בק"ק צעהלים ובק"ק ווישעווא ואח"כ בעיר ואם בישראל פק"ק סאטמאר יע"א ושם חלקת מחוקק ספון.

כולל קעי"ב תשובות (וסימנך עקיב ענה יראת ה') אשר השיב לתלמידיו ולכל שואל ומבקש דבר ה' זו הלכה ברורה להגדיל תורה ולהאדירה.

סכת תשובות רבינו אליעזר דוד בן עזים בן יוסף ז"ל לפ"ק

יצא לאור פעם שנית בשנת תשכ"ט לפ"ק בהספות כמה תשובות והערות על ירושלמי ועל שו"ת נודע ביהודא מכת"ק של המחבר על ידי תלמידי ישיבה קהלת יעקב דיפאפא בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

ענה יוצא לאור פעם שלישית עם הוספות עד תשובות ויודושי סגיות והערות מ"ק הגה"צ מצעהלים זצ"ל ע"י תלמידו ישיבה הג"ל שנת

יהו חרף לכל רבני משביל ודי עמו

ולעזר אלאח ורמ

צדקו עפ"י דברי הרשב"א בהש"י הכול דבמילוי שנין
 אדל"ה ח"ו חנור חזירו לא צריח ליכא ונלוו עיי"ש
 ולדבריו ל"ק ונעקרה אלא דבר בהצני דלא ונלוו
 צגויי צרכה על ונעקה אלא צרונצ"ה וכן שפ"ע חו"מ
 ק"י חכ"ו דדיוי נלווה ונעקה לא חזכיר הנהצת צרכה
 ש"י וספ"ד יק ונקוס לדבריו חלה בק"ד וקוד ונלחתי
 צדוקה ק"י סכ"ו סב"י צה"י סלח לצרך על עשיית
 נעקה וע"י וזו צאורך צקד"ח חספ"ד ונערכת צרכות
 ק"י ח"י חות ע"י וכו"י בהש"י ערוה"ט לצד חח"י גלון
 ז"ל ק"י ק"ז על נ"ה דלון וצרכין על ונלווה
 לבילת ערוה"ס וזו על דלון וצרכין על ונלווה שאינה
 ניכרת שפוקה אותה לשם כוונתו והיא קרויב לדרכיו
 אצל לא הספיר טעמא וזוה שבתנו ה"א כיון צקצרח
 צקיישתא דמתיא.

שוב

הראו"י צרציו צה"י עה"ה פ' סלח צנלווה
 ל"ית סכ"י ח"ל ובצר ידעת כי כל הנולות
 בזמן שני חלקים ונקוצלות ונושכלות וזכו"י חלונת ז"ל
 תקנו לנו ניקח הצרכות ל"לווה הנוקוצלות ולא תקנו
 ל"לווה הנושכלות שהנוקוצלות הן עיקר הקדושה
 ועליהן חזו נקראים קדושים כ"כ תקנו צה"ס צרכה
 לזוור אשר קדשנו צנלוותיו ולזו"ו עכ"ל וסנחתי בעציקר
 הח"ל"ק כונתי צ"ה לדעת קדשו חלה שהצרכתי
 החילוק בהקפות נוסף צק"ד.

ד (ט) והא

דלון וצרכין על ונלווה פונג שנת וחבילת
 פלג קטורות י"ל לעמד וקוס דכ"ז הוא
 צככל ונלווה לקדש הקצת ח"כ הוא צככל צנה קצת צכרכין
 ונחדש השנת, אלא דל"ע ונ"ס"כ החוקי צפ"ד צכנת
 (דף כ"ה: ד"ה חוצה) צטענוח דלר"ך לצרך על הדלקת
 כ"ר ש"ק וזוה דלית צ"י ונלווה פונג שנת עיי"ש ודרי
 על פונג שנת גופא ח"ן וצרכין חונס י"ל עפ"י ונה
 ש"ש להקפות עוד וז"ע ח"ן וצרכין על ונלווה חכנת
 שנת דהוא ונלווה צפ"ע ונקרח דוהכינו את אשר יצ"ה,
 אלא דל"ק דהא חקקין צנחנות דעל ונלווה שאין
 עשייתה גזר ונלווה ח"ן וצרכין ונ"ע"י ח"ן וצרכין
 על עשיית קיבה ותפילין וה"כ ל"ה גזר ונלווה דהא
 ח"ס לא יוכל צכנת ליכא צכנתה לזדא שז"ס ונלווה,
 אלא דזה ש"ך על שאר חכנות שנת חלל הדלקת
 הנר שפיר ונקרי גזר ונלווה ח"ך דלון הנלווה נגזרת
 חלל צכנת וז"ו חפ"י ח"ס לא יוכל צכנת וק"י"ס
 צהדלקת הנר גופא ונלווה פונג שנת פלג יצ"צ צכנת
 וספיר תקנו לצרך, אלא דחבתי ל"ע ונ"ס"כ הר"ח"ס
 צפ"ק דפקחים דהא דלון וצרכין זונן על צישור חונן
 דכיון דהוא טיבל להרגל קוונכין על זונן דרגל וה"כ
 הדלקת ש"ס ח"ך דהוא קודם שנת וז"ו כיון דהוא
 חכנה לקדושה שנת חול"ל דככל צכנת ונקדש
 השנת ושנח י"ל דדוקח לענין צכנת זונן חזירין ח"י קצחא.

ובמ"ש"כ

ח"ס גם ונה שאין וצרכין על ונלווה
 חבילת ערצ ויה"כ דילפיין ונ"ע"י"ס
 ח"ה נשקותיכס צהשעה וכ"י ונ"ס"כ דל"ו חלל חכנה
 לעיניו יוה"כ כונ"ש רש"י ציונח (דף ס"ח:): ח"ל חכ"י
 ונשנע קרח ועיניהם צהשעה כלזוור ההקן ע"לונך
 צהשעה כד"י שתובל להענניו צעשעה וע"כ צטור
 ח"ח

צק"י ק"י חל"ה דדוקח על צישור דלחחר הפסח
 לא יצרך עיי"ש צווג"ח, ואשפר נשום דלר"ך לצטר
 ונדרצין ח"ך ח"ס ציטלו דלו ליכא לאו דצ"י וספיר
 חיקנו לצרך וכיון דהיקנו שז לא חילקו ונצרך צכ"ס
 ח"ך צלח ציטל דליכא לאו חונס ע"י צאצודרה"ס
 שהרצ"ה גופא דהא קצרה זו דעל חוהרת ל"ת ח"ן
 וצרכין ונח"ל דונצרכין על עשיית נעקה כונצח
 צרונצ"ס פ"ח ונ"ה צרכות דהשוכה ונעקה ונצרך חקצ"י
 לעשות נעקה ח"ך חל"ה צ"י וז"ו ח"ו דלא חסי
 דמי"ס צציתן וכונצולר צקפירי הוצח בהוכי קידושין
 (דף ל"ד) ועשיית זו וז"ע וז"ל חסי זו ונלווה ל"ה
 חלח דצחונת לא ונלווה צק"ס ונקוס לצרך על עשיית
 נעקה חלח צרונצ"ס ח"ס וזכ"ו לא העיר ונקורו חלח
 כהצ דרציוי י"ק ל"ה וננול"ס ונר חוכה ונול"ה ולפ"י
 ונה שצ"ח"ו ח"ן לננווד ונהן לונעקה דלצכנת הרצ"ה
 י"ל דלון וצרכין על נעקה ונקוס ד"ס צה גם ל"ה
 וציותר ד"וה"ס ל"י דרצ"ו חרונצ"ס דח"ה גופא כהצ
 לעיל צחונתו פרק ח"ל כל ונלווה עשה שבין ח"ס
 לנקוס צין ונלווה שח"ה חוצה צין ונלווה סח"נה חוצה
 ונצרך על"י וכ"י ח"כ"ו דלדבריו ח"ס ח"ה דלון וצרכין
 על ונלווה דרק דדוקח על ונלווה שבין ח"ס לנקוס
 וצרכין, וז"כ תינח חונחי כ"י לצרך על נעקה ח"ה
 לא ח"י ונלווה שבין ח"ס לנקוס וצדוקח י"ל דלא
 ונקרי צין ח"ס כחצירו ונ"ס דלפ"י ח"ן ח"ס חחר
 חלח הוא ונחויב לעשות נעקה וצדיין ל"ע דו"מ לא
 דני כחונת שבין ח"ס לנקוס וכיון דל"ו וצדור
 צגויי לצרך על נעקה ונ"ל חול"ק ל"י ונשאר ונלווה
 כונש"כ חכ"ו ח"ה ח"כא לפלוגי צ"י"הו.

ח) ולע"ד

נראה ציבוצ קוב"י הרש"כונס חכ"ל ונה
 סלח חיקנו חכ"ל צרכה על כנה ונלווה
 כוני כוננה צאצודרה"ס כגון ונלווה ונפני ש"צה חקוס,
 דקרה העצטו העצטו ציקור חול"ס, יחוס חצ"ל,
 הלוחה חונת, עזיבת לקט שבתה ופ"ה, והלוחה
 כקף לע"י חנילת חקד"ס, כיצוד ונורח ח"ז וז"ה,
 השנת חצ"דה, פריקה ונ"ע"י"ה, והצנת חול"ה, וכדוננה
 ד"ל דלא תקנו צרכה חלח על ונלווה שונעות חיינו
 חותן שאין חככל גזר לקיינ"ס ונזירת חנקוס על"ו
 לעשות ונ"ס"כ על חותן ונלווה סקן שכליות כגון
 חותן חכוכריס לא חיקנה ונלחתי חון ל"י ונלכון
 חרונצ"ס חכ"ל סכ"י דלא חיקנו צרכה חלח על ונלווה
 שבין ח"ס לנקוס וה"ה ונח"ס לנה שכתפתו, ו"ס
 להצציר הדצרים עפ"י ונ"ס"כ חרונצ"ס צנחונת פקרו
 על ונחנר חכ"ל ח"י יחנר ח"ס ח"י חפ"י צצטר
 חזיר חלח חפ"י חצ"י שצטמי"ס גזר על"י דזו דוקח
 צנלווה שח"ס חנירת חונלך ח"ן חככל גזר על"ה"ס
 חלל צנלווה שכליות כגון גזר ונניצה ורליחה וכדוננה
 חלילה לזוור חפ"י צה"ס חונס ר"ה חקצ"ה חוכות
 ח"ה ישרחל לפיכך חרצה לה"ס ונלווה גם חוח"ס חחר
 ח"ך חל"י ונלווה יח"ס חוני חיינו ונקיינ"ס, וננחתה
 ונח"י טעונח י"ל דלון לצרך עליה"ס כ"י צזה ח"י נח"ה
 פקן ונזירת חנקוס חנו עוסי"ס חותן ונלווה ח"ה לא
 וח"ן ח"ה ככון ח"כ צק"ד, חלח דגם ע"י קשה ונלווה
 ונעקה שח"ה ג"כ ונלווה שכליות וח"ה וצרכין על"ה
 ונ"י צח"כ כ"י י"ד סהצ"ח דברי חרונצ"ס חכ"ל וצ"ח

משום חל העוש תורת אונן, ולענין נראה דאפי' אי כינוח דלא כראצ"ה הכ"ל חלל דגם על נ"ע ש"צ ל"ת כו' וצרכין נ"נו על ל"ת גרידא י"ל דכו"ע וודו דאין וצרכין, ונשויה אונתגא דחיוצ"י רק נשום חל מעוש תורת אונן דאינו חלל ל"ת לא תיקבו לצרך ול"ד לנלוה דרצבן דלית ב"י ננוי נ"ע דושעת ע"פ התורה אשר יורוק, וע"י צרונצ"ס פ"י י"א מה"צ פכתצ דווצרכין על נ"ע דרצבן נשום דכתיב אשר יאנרו לך תעשה ולא כתב נשום לא תקור וי"ל נשום דע"ל ל"ת גרידא ל"ה וצרכין, ועפ"י י"ל דר"א ור"כ דפליגי בשעת שם והיכן ל"נו חד אונר ונלא תקור ור"א נשום שאל אצ"ק צהא פליגי אי וצרכין גס על ל"ת או דוקא אעשה דנשויה הולך ר"י לוונר ונשאל אצ"ק ויגדך דעל לא תקור גרידא ל"ה וצרכין, וע"י נש"כ הרונצ"ן צהשגות ל"ק הנולות שורש אי צפלוגתא ז"ו ע"ש.

סימן סב

לכבוד הרצני הנופלג ירוש ותיק וחפיד וכו' ונ"ה פלוני צקיק פלוני.

ע"ד שאלתו צנוי שנהג צעתיס הללו (שנות הולחנות שהתחילה בשנת תרע"ד) יו"ס של לער אשר צעוה"ר העולם שרוי צתוכו זה כנושלש שנים ויותר נופלת הולחנות האיוונה השורר צקרב הארץ, והג קלקול צעלנו צונה שנואר צא"ח ק"י רינו ק"צ וק"י תקע"ד ק"ד וכן צאה"ע ק"י כ"ה ק"ו ונקורו (וננו) תענית (דף י"א), אונר ר"ל אקור לאדם לשמש ונעוה צשני רעצון שחאונר וליקס יולד שני צנים צטרס תבוא שנת הרעב, ועתה ונאחר שנושך הארה זון רצ יותר נוג' שנים קשה צעיניו לנהוג פרישות זמן רצ כזה וחושש שלא יכשל ח"ו צעצירה ורולה להסיר לו ושאל חו"ד אס ונתי התרה לזה.

והנה ונעלתו הציא ונדצרי תשובת צית יהודא שהוצא צאקל אצרהס (אופנהיים) צאח"ק"י רינו דכל שהוקר שער התבואה עד שפולה צכפלי"ס אקור ע"י"ש ונוזה דן דעתיס הללו די"ס כשנת רעצון ונחנות היוקר הגדול והגורל אשר כל ונחקורי צניא עלו ואחזו שער גדול אשר לא שערס אצוהינו ונעולם, והנה חשו' צ"י אינו לפני, ולכא"ר נראה דילא לו כן מהא דאונר"י צצ"ב דף ל"א לענין איקור לל"ת ונא"י לחו"ל דאס עונדו קאתי"ס צקלע עותר לל"ת, וכפי הונצוחר צונשנה דפ"אה פ"ה ונוייתי לה צשנת פי כל כתצי (דף ק"י"ח), נראה דהשער הציוני הי' ד' קאין צקלע אי"כ קאתי"ס צקלע דקאונר צצ"ב היינו שנתייקר צכפלי"ס, אצל צאונת ונתס ליכא לנישונע וינה דנקרי שנת רעצון ונחנות יוקר דהא ר"ש קאונר ההס צצרייתא אינתי צזון שאינו ונולא ליקח אצל צזון שנוולא ליקח אפי' עונדה קאה צקלע לא י"א וצוחר לה"ד דה"ל רק צאס ונולא ליקח או לא ואס ונולא ליקח אפי' הוא ציוקר רצ אקור לל"ת, ונה שהקשו החוקי דצאינו ונולא ליקח אפי' חלף קאה צקלע ונה יעשה י"ל צכפיקות דהכונה שאינו ונא"י ושכיה אצל כשערייה וילך אחריו יכול להנולא לו וכן

א"ח"ה ק"י תר"ד ונראה פשוט דנוי שלא התענה ציוה"כ לא קיים ונלוה צאכילת עיוה"כ ולי"כ הו"ל ככשיית קובה ותפילין דאין וצרכין נשום דל"ה גונר ונלוה ה"י ל"ה גונר ונלוה וכו"ה אין וצרכין, וקר"ר קרוב לזה צשד"ח שס צשס ק"י העונק קאלה

י ומה שאין וצרכין על ונלוה כתיבת ק"ת כתצ הח"י צתק"י חא"יה ק"י כ"צ נשום דאין צק"אין צהקירות ויתרות, ולי"ע דהרי וצרכין על התורה ולא חייטין לזה וע"כ דקונצין על הנוקרה ור"כ הו"ל לצרך גס על ונלוה כתיבת ק"ת, ואפשר לוונר נשום דע"פ רוב אינו יכול לקיים הנולוה צעלנו דקתס צניא אינס צק"אים צכתיצס ואינו יכול לקיים חלא ע"י של"ת וכצר כ"י הונג"א ק"י הלי"צ דדוקא צנילה קי"ד לצרך גס השליח של האצ נשום דהא כו"י ונלוה קעציד דהחיוצ גס על הצ"ד ונשו"ע תונה קס לענין צדיקת חונן דא"ך יצרך השליח הצודק וקיים דאפשר דאפי"ה ונלוה קעציד, וע"י צדג"נו קס שהציא רח"י ונחרונה דיכול לתרוס ע"י שליח ונשונע דונצרך דחלי"כ הול"ל שלא לתרוס לכתיבה ע"י שליח כונו צחל"ס ע"י"ש, ור"ח"י ז"ו י"ס לדותה דלא דנוי לחל"ס דונחיוצ צצרכה חלא שאינו יכול לצרך ונשו"ה אקור לתרוס לכתיבה אצל שליח י"ל דונעולם לא כתחיוצ צצרכה וגס הצעה"צ כיון שאינו תורס צעלנו לחל עליו חיוצ צרכה ונשו"ה תורס אפי' לכתיבה ע"י שליח, וע"י צונג"א ק"י שק"ו קק"כ דהיי"ע דגס אחר יכול לצרך צרכת עירוב נשום דאס לא עירצו אף הוא הי' אקור לטלטל אי"כ אף הוא קי"ד צונלוה ז"ו ונשונע דצל"ה אין אחר יכול לצרך, וע"י צקור אר"ח ק"י תרנו"א שהציא ירושלמי העושה קובה לחצירו ונצרך על עשיית קובה ע"י"ש ונשונע דגס אחר יכול לצרך, עכ"פ י"ל דהיבא דגס הצעה"צ ע"פ רוב יכול לקיים הנולוה תיקנו צרכה גס אס השליח עושהו אצל צכתיצת ק"ת דעפ"י רוב אינו ונתקיים חלא ע"י שליח דהיינו הקיפ"ר הכונה ונשו"ה לא תיקנו לצרך.

ועי' הוקי חולין דף ק"ה ד"ה וי"ס ראשונים שכתבו דאין לצרך על וי"ס אחרונים שהוא רק ללורך האדם ונכאן כ"י רציו יודא דאין לצרך על ק"ש שעל ונעוהו אקצ"ו לקרות שונע, והוא הנוה דהא גס על ק"ש שחרית וערצית כו"י אין וצרכין וצרכות ק"ש לאו צרכת הנולות הוא דאין וצרכין אקצ"ו, וע"י פוניג ק"י רלי"ע שבי העשס דאין וצרכין על ק"ש דהוא צכלל ד"ה.

ועיין עוד צא"י הלכות צרכות ק"י ק"ו שהאר"ך ג"כ ליתן טעס על כונה ונלוה שלא תיקנו צרכה עליהס ומידע כלליס חדשים צענין זה ודצרו ל"צ ע"י"ש.

יא ע"י ח"ס יור"ד ק"י קלי"א שהקשה על מה ק"י הפוסקים דאין וצרכין אונתגא ונשו"ה אין וצרכין על חציצה ערצה נשום דאינו חלא וננהג כציאים דוני"ש ונלוה דרצבן דונצרכין עליה כדאונר"י צפ"י צנה ונדליקין והיכן ל"נו ונלא תקור או נשאל אצ"ק ויגדך ה"י איכא חיוצא לקיים וננהג

שלחן ערוך

מכבוד קדושת אדונינו מורינו ורבינו הגדול
הגאון האלהי החסיד המפורסם
אור עולם מופת הדור
נזר ישראל ותפארתו קדוש ה'

מרנא ורבנא
מוה' שניאור זלמן נבג"מ

אורה חיים
חלק שלישי

הוצאה חדשה מסודרת מחדש ומתוקנת

ירושלים ת"ו תשנ"ג

א רא"ש טו"ט ע
 ב מ"א לט"ט
 ג מ"א
 ד רמ"א
 ה סכ"י
 א גמ"א
 ב רש"י
 ג רמ"א
 ד ט"ו לט"ט
 ה כ"י
 ו רמ"א
 ז של"ה לט"ט ט"ו
 ח מ"א
 ט כ"י ט"ע מ"א
 לט"ט מ"ב
 י רמ"א ס"י מ"כ

תרג ובו סעיף אחד:

א אף מי שאינו נזהר בכל השנה מפת של פלטר גוי עיין ביו"ד ס"י קי"ב מ"מ בעשור
 ימי תשובה יש לו ליהדר ממנו ו ואם אינו יכול לאפות בעצמו יכשיר את התנור שאופין
 בו גוים שישליך ישראל בתוך התנור קיסם אחד כמו שיתבאר ביו"ד ס"י קי"ב מ"מ מי
 י שהולך בדרך אם אין לפניו פת של ישראל עד יותר מארבע מילין ממקום שהוא עומד בו
 ורצה לאכול מותר לו לאכול פת של פלטר גוי אפילו בעשרת ימי תשובה כמו שמותר
 בשאר ימות השנה כמ"ש ביו"ד שם ד ויש לכל אדם לחפש ולמשמש במעשיו ולשוב מהם
 בעשרת ימי תשובה וספק י עבירה צריכה יותר תשובה מעבירה ודאית כי על עבירה ודאית
 אדם מתחרט בכל לבו אבל ספק עבירה הוא מתברך בלבבו לומר שמא לא עשיתי עבירה
 ואינו מתחרט עליה חרטה גמורה והרי נשאר עונש העבירה עליו ולכך היה צריך קרבן
 אשם תלוי הבא על הספק להיות יותר ביוקר מקרבן חטאת הבא על הודאי:

הלכות יום הכיפורים

תרד סדר ערב יום כפור ובו ז' סעיפים:

א ועניתם את נפשתיכם בתשעה לחודש וגו' וכי בתשעה מתענין והלא אין מתענין אלא
 בעשירי שנאמר בעשור לחודש תענו את נפשתיכם ונאמר מערב עד ערב וגו' אלא ענין
 הכתוב הכינו עצמיכם בתשיעי לעינוי העשירי שתאכלו ותשתו בתשיעי כדי שתוכלו
 להתענות בעשירי והוא מאהבת הקב"ה לישראל שלא ציוו להתענות אלא יום אחד
 בשנה ולטובתם לכפר עונותיהם וציוו שיאכלו וישתו תחלה שלא יזיק להם העינוי ומה
 שהוציא הכתוב את האכילה בלשון עינוי ולא אמר בפירוש שיאכלו וישתו בתשיעי לומר
 לך שהאוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאלו היה מתענה בו מחמת מצות הקב"ה
 שצוה להתענות בו שאין שם האוכל ושותה מחמת מצות הקב"ה דומה לשכר המתענה
 מחמת מצות הקב"ה אבל זה שאוכל ושותה בתשיעי שכרו הרבה מאוד כאלו היה מתענה
 (בתשיעי ובעשירי) מחמת מצות הקב"ה שצוה להתענות (בשניהם) דכיון שיום הכיפורים
 בעצמו אי אפשר לכבדו במאכל ובמשתה כדרך שמכבדין שאר יו"ט צריך לכבדו ביום
 שלפניו לפיכך אסור להתענות בו אפילו תענית חלום אע"פ שמותר להתענות תענית
 חלום אפילו בשבת ויו"ט מ"מ בערב יום הכיפורים שהאכילה נחשבת כעינוי כמו
 שנתבאר אין להתענות בו אלא יאכל וישתה ויחשב לו כאלו התענה על חלומו ומ"מ מי
 שירצה להתענות על חלומו עד סעודה המפסקת אין למחות בידו לפי שערב יום
 הכיפורים אינו דומה לשבת שנאמר בו וקראת לשבת עונג ולפיכך אסור להתענות בו
 אפילו שעה אחת לשם תענית אם אינו תענית חלום כמ"ש בס"י רפ"ח (סעיף א') אבל בערב
 יום הכיפורים שלא נאמר בו עונג אלא שמצוה לאכול בו ואם אכל פעם אחת ביום יצא

ידי חובתו:

ב ואם עבר וטעה והתענה כל היום צריך להתענות אחר יום הכיפורים תענית אחד לכפר
 על מה שהתענה בערב יום הכיפורים אבל אם לא התענה אלא עד סעודה המפסקת אינו
 צריך להתענות אחר יום הכיפורים:

ג אם נדר להתענות בו עיין בס"י תק"ע:

ד אע"פ שמן הדין ערב יום הכיפורים מותר בהספד שאינו יו"ט כלל ואין בו מעלה אלא
 שמצוה לאכול בו מ"מ נוהגין לעשותו יו"ט ואין מספידין בו אלא על חכם בפניו או
 ביום שבאה שמועתו שמת שהוא כמו בפניו כמ"ש בס"י תקמ"ו ע"ש וכן אין אומרים
 צידוק הדין אלא על חכם בפניו וכן אין אומרים בו תחנון וגם אין אומרים קודם עלות השחר
 הרבה סליחות כבשאר ימים ויש מקומות נוהגין להרכות בסליחות לפי שאין חושבין
 אותו

אותו יו"ט אי
 ה מי י' שנוהג שלא
 מותר לאכול בשר
 במקומות שאין אומר
 במקומות שמרבים בו
 ואפילו במקומות ש
 ערב יום כיפור אע"פ
 ממש שהרי אומרים ו
 בהם תחנון אין אומ
 ו אין אומרים למנע

אין אומרים בו י'
 כשחל יום הכיפורי
 (סעיף)

תרה מנהג בפרות

א נוהגין באלו הארצ
 ואומרים עליו זה
 החותך חיים לכל חי ו
 עליו ידיהם דוגמת סג
 ידיהם כדי שלא יהא
 שאינו ראוי למזבח א
 שהם ראויים ל

ב ובחרין בתרגולים
 כשהלבנים מוזמו
 בדוקא משום שזהו כ

ג יש נוהגין לפטו
 למעוברת אלא תר
 נקבה די לה ולאמה ו

ד ונוהגין ליתן הכ

ה ויש מקומות י' ש
 הוא פדיון הכפרו

ו וזורקין הבני מע
 משם

תרו שיפיים אדם

א עבירה ב שבין ו
 ביום הזה יכפר
 לפני ה' לכד יום
 עד שיפיסנו לפני